

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

**Výchova předškolního dítěte k bezpečnému chování v
dopravních situacích**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Alena Váchová

Vypracovala :

Ivana Hrušková

České Budějovice, 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací These.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhadování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 12. července 2012

.....

Ivana Hrušková

Poděkování

Děkuji především své vedoucí bakalářské práce PaedDr. Aleně Váchové za odborné vedení, cenné rady a ochotu při vypracování mé bakalářské práce. Dále děkuji své rodině za podporu a trpělivost po dobu trvání mého studia a také zaměstnancům a dětem obou mateřských škol, ve kterých můj výzkum probíhal.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku výchovy předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích. Jejím cílem je zformulovat konkrétní doporučení pro výchovu předškolního dítěte k bezpečnému chování v dopravních situacích a zjistit, jaké výsledky přináší. Část teoretická zahrnuje význam, historii a strategie výchovy k bezpečnému chování v dopravních situacích a její odraz v kurikulárních dokumentech. Praktická část srovnává mateřskou školu, která se zabývá výchovou k bezpečnému chování v dopravních situacích s mateřskou školou, která se tomuto tématu cíleně nevěnuje. Jsou použity metody pozorování, rozhovory a analýzy produktů dětí. Z výzkumu vyplynulo, že děti z mateřské školy, kde probíhá nadstandardní dopravní výchova, mají v této oblasti více vědomostí. Součástí práce je také návrh dílčích záměrů a kompetencí dítěte na konci předškolního období, které představují jeho připravenost na dopravní situace, kterých se běžně účastní. Jsou nabídnuty vhodné činnosti k dosažení těchto cílů a jmenována rizika, která je mohou ohrozit. V přílohách jsou vypsány konkrétní hry, básně, písňe a pracovní listy.

Klíčová slova: výchova, mateřská škola, bezpečnost, dopravní situace, předškolní dítě

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on the preschool education of children for the safe behaviour in the traffic situations. Its aim is to define the concrete recommendations for the education of preschool children to behave safely in the traffic situation and to find out what result these recommendations may bring. The theoretical part includes the history, the importance and the education strategies for safe behaviour in the traffic situation and its rebound in the curricular documents. The practical part compares the kindergarten which is focussed on the education to safe behaviour in the traffic situation with the kindergarten, in which the preschool education is not focussed on behaviour in the traffic situations. It uses the methods of observation, dialogs and analyse of the children's products. The research shows that the children with special traffic education have more knowledge in this educational area. The draft also includes the concept of particular proposes and the competence of the child at the end of the preschool period. These competences show child's readiness for the traffic situation which the child usually attends. The thesis suggests appropriate activities to reach these goals and it also mentions the risks which can endanger the goals. In the appendix the concrete games, poems, songs and worksheets are included.

Keywords: education, kindergarten, safety, traffic situation, preschool child

OBSAH:

ÚVOD.....	8
1 CHARAKTERISTIKA VÝCHOVY K BEZPEČNÉMU CHOVÁNÍ V DOPRAVNÍCH SITUACÍCH.....	10
1. 1 Význam výchovy k bezpečnému chování.....	10
1. 2 Dopravní výchova v mateřských školách před r. 1989.....	10
1. 2. 1 Cíle dopravní výchovy.....	11
2 ODRAZ VÝCHOVY K BEZPEČNÉMU CHOVÁNÍ V DOPRAVNÍCH SITUACÍCH V SOUČASNÝCH KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH.....	14
2. 1 Odraz výchovy k bezpečnému chování v dopravních situacích v pedagogické literatuře.....	15
3 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE JAKO SOUČASNÉHO I BUDOUCÍHO ÚČASTNÍKA V DOPRAVNÍCH SITUACÍCH.....	17
3. 1 Specifika fyzických schopností dětí předškolního věku.....	17
3. 2 Role dítěte z hlediska dopravy.....	18
3. 2. 1 Dítě jako chodec.....	18
3. 2. 2 Dítě jako cyklista.....	21
3. 2. 3 Dítě jako spolujezdec v automobilu.....	22
3. 2. 4 Dítě ve veřejné dopravě.....	23
3. 2. 5 Dítě při hře.....	23
4 PRIMÁRNÍ ÚLOHA RODINY.....	25
5 VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE VÝCHOVY K BEZPEČNÉMU CHOVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	26
5. 1 Kompetence, které by dítě mělo mít před nástupem do základní školy.....	26
5. 2 Vzdělávací strategie.....	28
5. 3 Úloha učitelek MŠ při výchově předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích.....	29
5. 4 Dětské dopravní hřiště.....	30

6 CÍL PRÁCE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	32
6. 1 Cíl práce.....	32
6. 2 Výzkumné otázky.....	32
7 METODY VÝZKUMU.....	33
7. 1 Pozorování.....	33
7. 1. 1 Pozorování v MŠ Bystřice.....	33
7. 1. 2 Pozorování v MŠ Karlov v Benešově.....	36
7. 2 Rozhovory.....	37
7. 2. 1 Srovnání MŠ.....	37
7. 3 Práce s dětmi.....	38
7. 3. 1 Výuka na dopravním hřišti.....	39
7. 3. 2 Září „Kdy se může vejít do pohádky“.....	40
7. 3. 2. 1 Realizace 1. části projektu.....	42
7. 3. 3 Rozhovory s dětmi.....	43
8. VÝSLEDKY.....	45
8. 1 Vyhodnocení výsledků dětských rozhovorů.....	45
ZÁVĚR.....	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	51
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

ÚVOD

V dnešní době se bez dopravních prostředků neobejdeme. Dopravní prostředky nám velice pomáhají a usnadňují život, ale také jsou velice nebezpečné. Dopravní provoz je čím dál hustší. Děti jsou v silničním provozu více ohrožené než dospělí, protože nemají tak dobré znalosti a zkušenosti a mají omezenou možnost rozhledu kvůli svému vzrůstu. Největší nebezpečí jim hrozí především proto, že jsou spontánní a nedávají dobrý pozor a může tak dojít lehko k neštěstí. Většina předškolních dětí se v silničním provozu pohybuje za doprovodu dospělé osoby. Po nastoupení do základní školy už ale s dětmi nebudou rodiče v každé dopravní situaci, proto by měly děti být ještě před nástupem do 1. třídy seznámeny se situacemi, které je mohou ohrožovat. Děti jsou nejvíce zranitelnou rizikovou skupinou. Skoro denně slyšíme v médiích o tragických úrazech dětí, které se stanou při dopravních nehodách. Například srážka dítěte na přechodu, srážka malého cyklisty, vběhnutí neopatrného dítěte pod automobil nebo poranění dítěte, které není připoutáno v autosedačce bezpečnostním pásem. Proto je pro děti životně důležité, aby se naučily bezpečně se v dopravních situacích chovat.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala, protože naše mateřská škola je zaměřená na dopravní výchovu. Máme na zahradě dopravní hřiště, kde dětem názorně ukazujeme, jak mají správně jezdit na kole po silnici a jak se mají chovat jako chodci. Předškolní děti jsou velice ohrožené, protože ještě neznají pravidla chování na pozemních komunikacích, a nedokážou předvídat, co by se jim mohlo stát. Právě proto jsem se rozhodla se o toto téma více zajímat, abychom mohly s kolegyněmi v naší mateřské škole děti poučit a seznámit je se správným chováním na pozemních komunikacích, aby byly co nejvíce v bezpečí.

Mnohdy s potížemi vyhledáváme metodické materiály, podle kterých bychom mohli předškolní děti seznamovat s bezpečným jednáním a pohybem v silničním provozu. Téma je v současných legislativních dokumentech rámcově obsaženo, ale jeho rozpracování chybí. Zatímco pro ostatní oblasti vzdělávání vycházejí různé metodické příručky, ve kterých učitelky nacházejí inspiraci, pro dopravní výchovu v předškolním věku v současné pedagogické literatuře nenajdeme téměř nic. Chtěla bych svou bakalářskou práci přispět k informovanosti učitelek a zformulovat konkrétní doporučení pro výchovu předškolního dítěte k bezpečnému chování v dopravních situacích. Pokusím se vytýčit dílčí záměry a profil absolventa mateřské školy jako účastníka

dopravních situací. K jejich naplnění vytvořím nabídku činností, vhodnou pro využití v mateřské škole. Zmíním i rizika, která mohou ohrozit uvedené vzdělávací záměry.

Výzkumné šetření bude zaměřeno na zjišťování výsledků výchovy k bezpečnému chování v dopravních situacích. Budou porovnány znalosti dětí v mateřské škole, která se cíleně zabývá výchovou předškolního dítěte k bezpečnému chování v dopravních situacích s mateřskou školou, která se tímto tématem cíleně nezabývá.

Dalším důvodem proč jsem si toto téma vybrala, je můj osobní zájem. Řízení automobilu, turistika a cyklistika patří mezi mé záliby, a proto je mi toto téma velice blízké. Až dopíšu bakalářskou práci, chtěla bych si pořídit motocykl, abych mé vědomosti o bezpečném chování v dopravních situacích mohla uplatňovat v praxi i jako motocyklistka.

1 CHARAKTERISTIKA VÝCHOVY K BEZPEČNÉMU CHOVÁNÍ V DOPRAVNÍCH SITUACÍCH

Rozvoj dopravy a techniky jde stále kupředu. Má to pro lidstvo výhody, protože dnešní dopravní prostředky jsou pohodlnější, rychlejší a také bezpečnější. Protože si lidé myslí, že mají bezpečná auta, tak si více dovolují, riskují svůj život, ale i životy ostatních účastníků provozu a jezdí rychle. V dnešním hustém provozu je to ale velice nebezpečné.

Proto je každý účastník provozu povinen se řídit pravidly provozu na pozemních komunikacích. Jinak by vznikala v dopravě zmatek a docházelo by k nebezpečným situacím. Právě proto má každý účastník povinnost mít vědomosti o tom, kde a jak smí a nesmí chodit nebo jezdit. Musí vědět, k čemu slouží světelné signály a konkrétní značky. Musí dbát na pokyny policistů a nesmí nikoho ohrožovat ani nikomu překážet. Je povinný jezdit ohleduplně a ukázněně. K tomuhle všemu by měli především rodiče, ale i učitelé všechny děti vést. (Josef Votruba, Dopravní výchova pro 2. a 3. ročník základní školy, 2003, str. 7)

1. 1 Význam výchovy k bezpečnému chování

Výchova dětí k bezpečnému chování má velký význam, protože pokud budou mít děti správné znalosti a zkušenosti, jak se mají pohybovat v dopravním provozu, předejde se mnohým dopravním nehodám a lidstvo bude ušetřeno zranění, smrtelných zranění a v neposlední řadě i nezanedbatelných hmotných škod.

1. 2 Dopravní výchova v mateřských školách před r. 1989

Před rokem 1989 se učitelky mateřských škol řídily podle Programu výchovné práce pro jesle a mateřské školy (dále Program). Ten vychází z faktu, že dokonalá příprava všech účastníků provozu je jedním ze základních předpokladů bezpečnosti silničního provozu. Čím dříve je dítě vedeno k bezpečnému chování v dopravních situacích, tím dříve se zabrání nehodám, proto byla dopravní výchova důležitou součástí zmíněného Programu. Byla zde zařazena do části o ochraně zdraví a bezpečnosti dítěte.

Učitelky měly na děti dlouhodobě výchovně působit a vštěpovat jim zásady, jak se mají bezpečně chovat a jak si mají chránit své zdraví. Děti byly učitelkami vedeny k tomu, aby dokázaly rozpoznávat nebezpečné a zdraví ohrožující situace a aby byly schopné se jim vyhýbat a uměly jim předcházet. Nejvíce se u dětí podporovala opatrnost a pro případ, že by se dětem něco stalo, byly seznamovány s ošetřením drobných úrazů. Dospělí jim názorně předváděli, jak se poskytuje první pomoc. Děti byly poučeny, že je nutné ihned přivolat dospělého v nebezpečné situaci nebo při jakémkoli úrazu.

(Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy 1984, str. 72, 73.)

1. 2. 1 Cíle dopravní výchovy

Konkrétně učitelky měly docílit toho, aby:

- byly děti obratné, uměly pohotově jednat, a aby uměly překonávat strach,
- se děti uměly správně chovat jako chodci v dopravě, aby si uvědomovaly odpovědnost za své jednání v dopravních situacích a aby se uměly chovat účelně podle konkrétní dopravní situace,
- uměly správně a pohotově reagovat na signály (světelné, zvukové), aby znaly význam signálů příslušníků policie v dopravě (na křižovatce) „Stůj!“, „Pozor!“, „Volno!“,
- se děti učily orientovat se v základních dopravních značkách a předpisech, podle kterých se mají chodci řídit,
- uměly používat prostor vyhrazený chodcům (krajnice, chodník, přechod, podchod),
- děti zvládaly správné a ohleduplné chování v dopravním prostředí (při nastupování a vystupování z dopravních prostředků),
- se děti uměly podřizovat pokynům příslušníků VB, ČSLA a ostatních osob řídících dopravní situace.

(Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy 1984, str. 74)

Dopravní výchovu mohly učitelky užít v naplňování všech složek výchovy, ale v programu je uvedena v rozumové výchově. Všechny tyto části byly rozděleny do tří věkových skupin.

Děti 3-4leté byly seznamovány se základními poznatky o dopravním ruchu a postupně se učily vytvářet správné reakce na signály. Měly umět správně reagovat na červené světlo semaforu. Učitelé děti vedli k tomu, aby se nezdržovaly na vozovce, aby samy silnici nepřecházely a ani si na ní nehrály. Děti se učily rozlišovat dopravní prostředky podle vnějšího vzhledu. Děti měly vědět, k čemu slouží auto, vlak a letadlo a měli je umět pojmenovat.

U dětí 4-5letých se měly prohlubovat znalosti dětí o významu signalizace na semaforu. Děti v tomto věku měly správně umět správně reagovat na zelený a červený signál. Děti by měly být seznámeny se základními pravidly bezpečnosti při chůzi na ulici i na silnici při přecházení, na křižovatce. Postupně měly umět poznat dopravní značky, s nimiž se dítě setkává (stezka pro chodce, podchod, nadchod apod.) Děti by měly znát účel dopravních prostředků vyskytujících se v okolí mateřské školy a bydliště dítěte a měly by tyto dopravní prostředky poznat a pojmenovat je.

U dětí 5-6leté se upevňovaly praktické znalosti dětí o signalizaci na semaforu. Děti měly umět pohotově a správně reagovat na světelné signály. Učitelé prohlubovali znalosti dětí o základních pravidlech bezpečnosti při chůzi na ulici i na silnici, při přecházení, na křižovatce. Děti měly znát význam dopravních značek a měly by umět značky určené pro chodce. Děti by měly vědět účel dopravních prostředků a měly by je umět pojmenovat a poznat podle zvuku a podle zvláštních výstražných znamení. Měly by je umět rozlišovat podle místa jejich pohybu (na zemi, ve vodě, ve vzduchu, pod zemí).

Děti 4-6leté by měly umět prakticky používat základní pravidla chování na ulici (umět se rozhlédnout před přecházením, nezdržovat se na vozovce). Učitelé seznamují děti se zásadou „vidět a být viděn“ (znát význam barevného oblečení). Děti byly seznamovány s prací příslušníků policie a byly vedeny k tomu, aby policii důvěřovaly. (Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy 1984, str. 104, 105)

Pedagogové mohli pro inspiraci nahlédnout do knihy Metodika dopravní výchovy v předškolním věku, která obsahovala konkrétní hry, prostřednictvím kterých mohli pedagogové předškolní děti s dopravní výchovou seznamovat.

Tato metodika je sice zastaralá, ale dá se z ní i v dnešní době využít při činnostech mnoho zajímavých her. Jediné hry, které bych s dětmi nehrála, jsou hry zaměřené na závodění. Děti ještě nejsou na závody psychicky připravené a nedokážou unést prohru.

2 ODRAZ VÝCHOVY K BEZPEČNÉMU CHOVÁNÍ V DOPRAVNÍCH SITUACÍCH V SOUČASNÝCH KURIKULÁLNÍCH DOKUMENTECH

Pro všechny stupně vzdělávání platí Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha). Ten se soustřeďuje na kurikulární reformu jako celek. O výchově k dopravní bezpečnosti se samostatně nezmiňuje

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání se výchova k bezpečnému chování v dopravních situacích nachází ve vzdělávací oblasti environmentální výchovy, která je nazývána Dítě a svět. Toto téma se nejvíce objevuje ve dvou bodech vzdělávací nabídky:

- Poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace,...), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím.
- Hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat.

Je plánovaná Strategie na období let 2011 až 2010 v rámci revizí rámcových vzdělávacích programů, konkretizace a upřesnění jednotlivých výstupů z oblasti dopravní výchovy. - viz. příloha č. 11

V Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání je dopravní výchova zařazena do oblasti Člověk a zdraví. Tato oblast vede žáky k:

- pochopení, že je zdraví nejdůležitější životní hodnota,
- získávání základních vědomostí o tom, co zdraví člověka ohrožuje a může ho poškodit,
- pochopení, že je člověk závislý na způsobu svého jednání a rozhodování.

Očekávané výstupy

- Žák ví, že je odpovědný, za vlastní zdraví i zdraví druhých.
- Žák se snaží v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví.
- Žák se dokáže odpovědně chovat v život ohrožujících situacích (při pohybu v dopravním provozu), když je potřeba, dokáže poskytnout adekvátní první pomoc.

Pokud se dítě pohybuje v rizikovém prostředí (chůze po vozovce, přecházení v místě, kde není možno použít přechod pro chodce,...), nebo pokud se dítě nachází v krizových situacích, mělo by se chovat bezpečně a mělo by znát základní pravidla silničního provozu (chůze po levé straně vozovky co nejbližší krajnici, používání reflexních prvků, při přecházení si vybrat nejpřehlednější místo a rozhlédnout se na obě strany).

(RVP ZV str. 73 - 75)

2. 1 Odraz výchovy k bezpečnému chování v dopravních situacích v pedagogické literatuře

Publikace pro mateřské školy jsou zastaralé, proto jsem čerpala z knihy Dopravní výchova pro učitele 1. stupně ZŠ, kde je část knihy věnovaná právě předškolním dětem. Doc. RNDr. PhDr. Mojmír Stojan, CSc. (2007, s. 113 – 114) uvádí tyto cíle, na které se má pedagog při vzdělávání a výchově předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích zaměřovat:

- Dosáhnout toho, aby byly děti obratné, pohotové a aby uměly překonat strach z neznámého.
- Učit děti, jak se mají správně chovat jako chodci v dopravě a vést je k odpovědnosti za vlastní jednání v dopravních situacích.
- Vést děti ke správným a pohotovým reakcím na světelné a zvukové signály.
- Docílit toho, aby děti znaly význam základních dopravních značek, pro svůj pohyb v dopravním provozu (přechod pro chodce, stezka pro cyklisty,...).
- Učit děti používat prostory pro chodce (krajnice, chodník, přechod,...).

- Docílit toho, aby se děti uměly správně a ohleduplně chovat ve veřejných dopravních prostředcích (nastupování a vystupování).

Těchto úkolů docílíme, pokud budeme děti seznamovat s výchovou k bezpečnému chování v dopravních situacích pomocí správné motivace. Při činnostech se musíme zaměřit na to, aby při nich děti pochopily dopravně-výchovný význam a aby tyto znalosti uměly uplatňovat i v praxi při dopravních situacích. Proto je důležité, aby pedagogové s dětmi získané znalosti prakticky procvičovali na vycházkách a na dopravním hřišti, aby si děti potřebné správné chování v silničním provozu zautomatizovaly. Musíme také přihlížet k individuálním zvláštnostem a schopnostem dětí tohoto věku.

Přikláním se k názoru, že při seznamování dětí s tímto tématem musíme děti dobře motivovat, kdybychom dětem např. jen ukazovali značky a poučovali je, nebavilo by je to a výsledek by byl mizivý. Proto musíme děti vždy učit o správném chování v dopravních situacích formou hry.

3 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE JAKO SOUČASNÉHO I BUDOUCÍHO ÚČASTNÍKA V DOPRAVNÍCH SITUACÍCH

Děti předškolního a mladšího školního věku jsou nejvíce ohrožené, protože mají odlišné vnímání a myšlení oproti dospělým lidem. Nemají dostatek zkušeností s dopravními situacemi a nedokážou předvídat.

3.1 Specifika fyzických schopností dětí předškolního věku

Josef Votruba (2001, s. 8 - 10) uvádí fyzické schopnosti předškolních dětí, které jsou pro ně nevýhodou v dopravních situacích oproti fyzickým schopnostem dospělých lidí.

- Děti nevidí vše co dospělí, protože mají oči v nižší úrovni.
- Děti začínají chápat jednoduché geometrické tvary, které jsou podstatou dopravních značek, (čtverec, trojúhelník) kolem čtvrtého roku svého života.
- Děti dokážou správně rozlišit barvy až v pěti nebo šesti letech.
- Některé předškolní děti jsou schopné bezpečně rozlišit levou a pravou stranu. Bez chyby rozeznat pravou stranu od levé dovedou děti až v devíti letech.
- Na rozdíl od dospělých děti neumí tak jednoznačně rozlišit význam zvuků. Určení směru, odkud zvuk přichází, jim také dělá problémy.
- Děti nedokážou určit správnou polohu zdroje zvuku a neumí určit bezpečně jejich směr, odkud přichází.
- Děti se nedokážou soustředit a pozorují mnoho věcí a těkají rychle od jednoho předmětu k dalším.
- Děti nemají naučené znalosti zautomatizované a v případě spěchu se podle nich nechovají.
- Děti si všímají jen toho, co je zaujme a nepřemýšlí nad tím, že by to pro ně mohlo být nebezpečné (koukají po pěkném autě, ale neuvědomí si, že by ho mohlo zranit).
- Děti mají sklony si všude hrát a nepřemýšlí nad tím, že hra na silnici je nebezpečná.
- Děti předškolního věku nedokážou odhadnout, jak je příjíždějící automobil od nich vzdálený, jakou rychlostí se přibližuje, a neuvědomují si délku jeho brzdné dráhy.

- Děti jako cyklisté se neočekávaně vyhýbají všem nerovnostem (vyježděná místa) a snaží se jet vždy po rovném povrchu.
- Děti jako cyklisté se snaží šetřit čas a využívají různé zkratky a to i v rozporu s pravidly v silničním provozu.
- Ve ztížených podmínkách (do kopce) nedodržují rovnou stopu jízdy na kole.
- Nevnímají zhoršené povětrnostní podmínky (mokrý vozovka, vítr).
- Děti mají většinou potíže s nasedáním a sesedáním z kola.
- Některé děti berou jízdu na kole pouze jako hru a neuvědomují si rizik kolem sebe.
- Děti předškolního věku většinou nejsou schopní naznačit změnu směru a při odbočování si neuvědomují, že se mají ohlédnout za sebe, zda nejede vozidlo.

Fyzické schopnosti dětí jsou individuální, proto mají některé děti znalosti a návyky dříve a některé jich dosáhnou v pozdějším věku.

3. 2 Role dítěte z hlediska dopravy

Jak děti tak dospělí jsou účastníky provozu, jestliže se přímým způsobem účastní provozu na pozemních komunikacích. S využitím literatury pro základní školu (Votruba, 2003, s.) lze říci, že dítě předškolního věku se účastní dopravních situací v těchto případech:

- Jde po silnici nebo po chodníku.
- Jede na kole, koloběžce, na tříkolce.
- Vede po chodníku nebo po silnici jízdní kolo, psa, táhne sáně nebo tlačí vozík, kočárek apod.
- Veze se v dopravním prostředku jako spolujezdec nebo cestující.

Nyní charakterizují děti v různých situacích dopravy, popíšu, co by děti měly při pohybu v silničním provozu dodržovat. A zmíním se o nebezpečných situacích, které ve své knize uvádí Jaroslav Hořín (1992).

3. 2. 1 Dítě jako chodec

Chodec je ten, co jde pěšky, jede na kolečkových bruslích, jede na koloběžce nebo skateboardu, popř. ten, kdo vede kolo nebo psa. Je nejvíce ohroženou skupinou, hlavně při cestě do školy číhá na děti řada nebezpečí. Tato nebezpečí pramení hlavně z toho, že dítě nedokáže riziko odhadnout a správně posoudit situaci. Právě proto se snažíme, aby

děti dostaly co nejvíce informací o tom, jaká na ně číhají nebezpečí a jak jim předcházet.

Děti se v dopravních situacích vyskytují většinou nejvíce jako chodci. Předškolní děti nemají dostatek vědomostí o bezpečném chování v dopravních situacích, a proto by měly chodit pěšky za doprovodu dospělé osoby. Dospělí jdou dětem příkladem, vysvětlují jim různé dopravní momenty a popisují jim jejich správnost. Dospělí by měli držet děti při přecházení vozovky za ruku, aby předešli neštěstí. I když uvidí řidiči dítě držící se dospělého za ruku, musí počítat s tím, že by se dítě mohlo matce vytrhnout. Proto by řidiči měli být opatrní a vždy zpomalit, když uvidí v blízkosti dítě nebo hlouček dětí.

Pravidla pro chodce jsou stejná jak pro dospělé, tak pro děti, proto musíme děti vést k jejich dodržování. Děti musí vědět, že na chodníku má chodec jít po pravé straně, aby se jim mohli protijdoucí bez problémů vyhnout. Chodci mají být ohleduplní a mají se snažit, aby si navzájem na chodníku nepřekáželi, nezdržovali se a aby se neohrožovali. Pokud nemůže chodec použít chodník, jde vždy po levé straně silnice při kraji vozovky, aby dobře viděl protijedoucí vozidla a mohl tak rychleji reagovat.

Při chůzi po nesprávné straně vozovky může dojít ke střetu chodce s vozidlem a tato situace může skončit s vážnými následky na zdraví chodce. Chodec většinou nemůže zaregistrovat pohyb příjíždějícího vozidla, protože je v této situaci k příjíždějícímu vozidlu otočený zády. I když se chodec otočí, není v tu chvíli schopen správně odhadnout rychlost a vzdálenost příjíždějícího dopravního prostředku aby mohl v čas zareagovat. Velice riskantní je chůze v noci nebo při snížené viditelnosti v tmavém oblečení bez reflexních prvků. V těchto podmínkách platí pravidlo pro chodce v silničním provozu: Vidět a být viděn. Stejná pravidla platí pro chodce i na stezce pro chodce.

Chodec si musí uvědomovat, že ani na chodníku není úplně v bezpečí. Musí dávat pozor, jelikož může na chodník vjet vozidlo z vjezdu, vozidlo může nechtěně vysypat na chodník svůj náklad, nebo můžeme narazit do dveří, které otevře pasažér vozidla.

Další konfliktní situace nastává v případě vyběhnutí dítěte mezi zaparkovanými vozidly. Vozidla, která parkují na krajnici u chodníků, vytváří překážky, kvůli kterým by mohlo dojít při přecházení dítěte přes silnici k neštěstí. Děti mohou kvůli svému

menšímu vzrůstu přehlédnout přijíždějící automobil a vejdou do vozovky, kde je může srazit kterýkoli dopravní prostředek. Řidič dopravního prostředku dítě také přes zaparkovaná vozidla nevidí, a proto záleží na něm, za jakou dobu zareaguje, jakou rychlostí jede a na vzdálenosti dítěte od automobilu. Jen takto může řidič automobilu střetu s dítětem zabránit. Ke stejné konfliktní situaci může dojít, pokud dítě vyběhne těsně před nebo za autobusem nebo tramvají.

Na čtyřramenné křižovatce neřízené světelnou signalizací může dojít také k neštěstí, pokud dítě dobíhá skupinu jiných dětí na protilehlé straně křižovatky. Dítě si snaží urychlit cestu a tak překonává vzdálenost nejkratší cestou. To ale není správné, protože řidič vozidla nestihne zareagovat, když přechází dítě křižovatku v místech, kde by ho nečekal. Pokud jde chodec šikmo křižovatkou nebo udělá náhlé změny rychlosti nebo směru chůze, může také dojít k neštěstí.

Do této nebezpečné situace se může spíše dostat dítě, které již chodí samo do školy. Předškolní děti jdou většinou s dospělou osobou. Proto by měli jít dospělí dětem příkladem, aby se děti podle nich mohly naučit, jak se správně přechází vozovka na křižovatce.

Mojmír Stojan (2007, s. 115 – 116) uvádí, že organizovaná skupina dětí, která dosud nepodléhá povinné školní docházce, musí dodržovat ustanovení pro chodce. To znamená, že smí jít v silničním provozu nejvýše v dvoustupech za sebou. V místech, kde je chodník, ho použije a bude se držet jeho pravé poloviny, aby mohli procházet lidé jdoucí proti. Pokud bude nucena jít po silnici, smí jít tato skupina po levé krajnici a tam kde krajnice není, chodí co nejbližší při levém okraji vozovky. Tato skupina musí vždy být doprovázena osobou, která je dostatečně způsobilá pro její dohlížení. Při přecházení přes přechod má tato skupina přednost při přecházení vozovky díky zastavovacímu terči, kterým je jejich doprovázející osoba oprávněna zastavit vozidla. Do vozovky vstupuje jako první, zastaví terčem provoz a vozovku opouští jako poslední. Mimo vyznačený přechod mají však vozidla přednost před přecházející organizovanou skupinou.

3. 2. 2 Dítě jako cyklista

Děti jízdu na kole, odstrkovadle, koloběžce, tříkolce, motokáře, čtyřkolce a jiných dopravních prostředcích pro ně určených mají velice rády, protože je to jeden z jejich první adrenalinů, který jim dodává pocit štěstí. Některé děti se ze začátku bojí, že upadnou a poraní se, proto by je dospělí měli vybavit helmou a chrániči na kolena, lokty a zápěstí, aby neměly takový strach, že se jim něco stane. Děti do 18 let mají dokonce povinnost přilbu při jízdě na kole používat. Nejlepší je, když dítě zprvu zkouší odstrkovací motorku, která není vratká a neměla by se s dítětem převrátit. Tříkolka je také vhodná pro nejmenší děti, protože má dobrou stabilitu a dítě se na ní naučí šlapat. Ze začátku je pro dítě nejbezpečnější učit se jezdit na kole mimo rušné silnice.

Jízda na kole vyžaduje řadu znalostí. Děti by měly především vědět, že cyklista má povinnost podle platných právních předpisů jet při pravém okraji vozovky. Pokud cyklista použije pro svou jízdu nesprávnou stranu vozovky, vznikají nebezpečné situace. Cyklista si musí počínat tak, aby ostatní účastníky provozu neomezoval a ani neohrožoval. Proto cyklista nesmí náhle změnit rychlost nebo směr jízdy. Cyklisté musí v zásadě používat vozovku, při použití chodníku musí cyklista své jízdní kolo vést a používat pravý okraj chodníku. V tomto případě nesmí cyklista ohrozit ani omezit chodce a půjde po pravé straně chodníku jako ostatní chodci. Překvapivé je, že cyklisté mohou objíždět stojící kolonu z pravé strany, pokud tam mají dostatek místa. Většina lidí se domnívá, že se smí předjíždět jen z levé strany.

Nejbezpečnější místo pro naučení dětí jízdy na kole je stezka pro cyklisty, kam žádný jiný účastník provozu nesmí. V případě, že dítě použije při jízdě na kole Stezku pro cyklisty a chodce, musí být ohleduplný vůči chodcům. Velká výhoda je, když má dítě možnost si jízdu na kole vyzkoušet na dětském dopravním hřišti.

Děti musí také vědět, kam jako cyklisté nesmí na svém jízdním kole vjíždět. Proto by měly být seznámené s dopravními značkami „Zákaz vjezdu všech vozidel“ (z obou směrů nebo pouze ve směru, ve kterém značku vidíme), „Zákaz jízdy jízdních kol“, „Zákaz vjezdu vyznačených vozidel“. „Stezka pro chodce“ a „Obytná zóna“. Na takto označených vozovkách a místech může cyklista své kolo pouze vést. Nikdy nesmí cyklista vjet na dálnici nebo na silnici pro motorová vozidla, tam jim jde o život. Tyto značky proto musí děti také znát. I když předškolní děti většinou jezdí na kole v doprovodu dospělé osoby, je pro děti lepší, když znají tyto značky i jejich význam.

Na jednomístném jízdním kole není dovoleno jezdit ve dvou, protože by se děti mohly při pádu zranit. Na kole mohou jet dvě osoby pouze, když je kolo vybaveno dětskou sedačkou. V tomto případě může osoba 15 let vést dítě mladší 7 let.

Cyklisté jsou povinni jet pouze jednotlivě za sebou, protože i při dodržování tohoto předpisu nejsou v úplném bezpečí. Řidiči dopravních prostředků se často dostávají do rizikových situací při předjíždění cyklistů. Nedodržováním tohoto předpisu cyklisté komplikují a ztěžují řidičům vozidel situaci.

3. 2. 3 Dítě jako spolujezdec v automobilu

Děti jsou v dnešní době zvyklé jezdit automobilem, většinu dětí vozí takto rodiče do mateřské školy. Rodiče je tak v praxi učí, jak se chovat v automobilu a jaká pravidla při jízdě dodržovat. Pedagogové mohou děti alespoň poučit. Dítě by mělo vědět, že když automobil stojí na silnici, je pro dítě nejbezpečnější nastupovat a vystupovat z chodníku nebo krajnice. Ze strany u silnice dítěti totiž hrozí sražení projíždějícím vozidlem. Dítě během jízdy nesmí manipulovat s jakýmkoliv páčkami na dveřích. Dospělí by si měli bezpečnost dětí pojistit tím, že aktivují dětskou pojistku na dveřích, aby dveře z vnitřní strany automobilu nešly otevřít. Proto dítě vystupuje z vozidla až, když mu dospělí otevrou dveře z venku. Dítě má mít vědomosti o tom, že se nesmí nic za jízdy ani při zastavení automobilu vyhazovat z okna, ohrožovalo by tím ostatní účastníky silničního provozu. Dítě si může za jízdy povídat nebo zpívat, ale musí dbát na potřeby řidiče. Při klidné jízdě většinou řidiči dětský smích, zpěv nebo povídání nevadí, ale v neznámém prostředí, nebo při ztížených povětrnostních podmínkách (déšť, sníh, náledí), se potřebuje řidič více soustředit na jízdu. Dítě si může hrát v automobilu s vhodnými hračkami, které nemají ostré a nebezpečné hrany a nevydávají nepříjemné zvuky, které by mohly vadit řidiči při řízení vozidla. Dítě by mělo mít návyky používat autosedačku s bezpečnostními pásy, jelikož je to zákonem přikázané a tak by žádný rodič neměl dětem dovolit jet v automobilu bez sedačky a bez připoutání. V případě nárazu vozidla by bylo dítě ohrožené na jeho zdraví.

3. 2. 4 Dítě ve veřejné dopravě

Předškolní děti cestují veřejnou dopravou většinou s rodiči nebo s jinou dospělou osobou. Přesto by děti měly mít povědomí o tom, jak se mají v hromadných prostředcích chovat. Stručně popsany návod s výstižnými obrázky je v časopise *Báječná školka* (11/2009, s. 24 – 25), kde dětem radí, že se na autobusové nebo tramvajové zastávce nemá běhat, protože je to nebezpečné. Při nastupování se má nastupovat poté, co všichni vystoupili. Do veřejného dopravního prostředku se má nastupovat v klidu a zvolna, abychom nikoho neohrožovali. Při jízdě hromadnou dopravou by každý měl sedět způsobně na jedné sedačce, aby si mohl na vedlejší ještě někdo přisednout. Starší děti by měly vědět, že je slušné pustit sednout starší lidi, těhotnou ženu nebo dospělou osobu s dítětem. Je zakázané opírat se o dveře. Ve veřejné dopravě by se nemělo jíst ani pít. Děti by měli mluvit přiměřeně hlasitě, aby nerušily řidiče vozidla.

Jako jeden z nejbezpečnějších druhů pozemní dopravy je charakterizovaná železniční doprava. Pokud se děti naučí respektovat základní pravidla, která se musí pro bezpečnost dodržovat na vlakových nádražích i ve vlcích, tak nebudou v tomto prostředku tolik ohrožené. Děti by hlavně měly vědět, že se nevstupuje ani nepřechází kolejiště. K přechodu na vzdálenější kolej musí vždy použít podchod. Na nástupišti se děti nesmí honit ani strkat a musí dodržovat určitou vzdálenost od kolejiště, aby je vlak při projíždění nezachytil. Děti by neměly chodit bez dozoru po vlaku, protože už se stalo několik případů, že si dítě otevřelo dveře vlaku a vypadlo. Vypadnutí dítěti také hrozí při vyklánění z okna. Nové klimatizované vlaky mají již zabezpečená okna bez možnosti otevírání nebo pouze se zmenšeným větracím okénkem.

3. 2. 5 Dítě při hře

Nejbezpečnější pro děti je, když si hrají na oplocené zahradě nebo na dětském hřišti, kde nepříjdou do styku s motorovými vozidly. Další možností kde se mohou děti volně pohybovat a hrát si na chodníku i na silnici je obytná zóna. Děti zde ale musí být pozorní, protože zde mohou projíždět motorová vozidla. Kvůli bezpečnosti dětí mají řidiči povinnost zde jet pouze rychlostí 20 kilometrů v hodině. Kdekoli jinde si děti na silnici ani na chodníku nesmí hrát, protože v obcích a ve městech jezdí vozidla rychlostí 50 kilometrů v hodině a mimo obce a města mohou jet rychlostí až 90 kilometrů

v hodině. Takovéto rychlosti by mohly dítě vážně zranit nebo by mohlo dojít i k jeho usmrcení.

S hraním na silnici v obytné zóně nesouhlasím, jelikož děti se při hře většinou soustředí pouze na zábavu a na přijíždějící motorová vozidla neberou ohled. Proto by mohlo dojít v těchto případech k nehodě a i při nízké rychlosti, kterou musí řidiči v obytné zóně dodržovat, se mohou dětem stát různá zranění.

4 PRIMÁRNÍ ÚLOHA RODINY

Jedno pravdivé přísloví tvrdí: „Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš“. Podle tohoto přísloví by se měli řídit všichni rodiče, protože zážitky, které si lidé prožijí v raném dětství, jsou nejsilnější a nejlépe se zapamatují. Čím více toho rodiče své děti naučí, tím lepší budou mít start do života. Pokud chtějí rodiče, aby byly jejich děti co nejvíce v bezpečí a aby jejich děti uměly samostatně jednat v dopravních situacích, měli by s dopravní výchovou začít co nejdříve.

Rodiče by ve výchově svých dětí měli být důslední, protože pedagogové v mateřských a základních školách už děti nepřevychovají. Přikláním se k názoru Mojmíra Stojana (2007), který uvádí: „Rodiče jsou nejdůležitějšími vychovateli, všichni ostatní vychovatelé mohou pouze doplňovat to, čeho ve výchově dosáhli rodiče.“

Josef Votruba (2001, s. 11) uvádí nejvhodnější taktiky rodičů při seznamování dítěte s bezpečným chováním v dopravních situacích.

- Zdůrazňuje příklad rodičů, důležitost dodržování všech pravidel, protože děti vzor rodičů kopírují.
- Rodiče se snaží o rozvoj dětské obratnosti a motorických schopností a vedou děti k disciplíně.
- Určí dětem vhodné prostory pro hry (na dětském hřišti, na oplocené zahradě) a vysvětlí jim, že hry na silnici a v její blízkosti jsou nebezpečné.
- Seznamují děti s dopravními značkami (s jejich základními barvami a základními tvary).
- V praxi procvičují se svými dětmi přecházení silnice na vyznačených přechodech a na semaforem řízených křižovatkách. – Co si dítě samo prožije, lépe si to zapamatuje.
- Seznamují děti s různými druhy dopravních prostředků a poučují je, k čemu nám slouží a čím jsou pro nás nebezpečné.
- Vedou děti k ohleduplnému chování v dopravních prostředcích.
- Opakují s dětmi rozeznávání levé a pravé strany.
- Vysvětlují dětem význam základních dopravních značek (dej přednost v jízdě, hlavní silnice, přechod pro chodce), které jsou v blízkosti jejich bydliště.

- Předškolákům rodiče ukážou nejbezpečnější cestu do školy a zpět.

Předškoláci po letních prázdninách nastoupí do základní školy, proto by bylo dobré, když rodiče s dětmi nejprve několikrát projdou cestu ze základní školy a zpět, ale poté je lepší, když se děti učí samostatnosti. Samostatností se děti stávají zodpovědné, naučí se jednat, vystupovat na veřejnosti a především se naučí vážit si vlastního života, protože ví, že když jde samo, tak ho nemůže nikdo ochránit a musí se spoléhat samo na sebe.

Rodiče musí také dbát na to, aby si děti vždy před usednutím na jízdní kolo vzaly na hlavu helmu. Rodiče jsou zodpovědní za to, aby jejich děti měly na kole povinnou výbavu. Dětské kolo by mělo obsahovat dvě na sobě nezávislé brzdy, přední bílou a zadní červenou odrazku a oranžové odrazky na pedálech a paprscích kola. Při snížené viditelnosti musí děti jezdit se zapnutým přední bílým a zadním červeným světlem. Ideální je používat za snížené viditelnosti reflexní prvky, aby byly děti dobře vidět. Rodiče mohou dětem pořídit i doporučenou výbavu na kolo, což jsou blatníky, zvonek a kryt na řetěz.

Za dítě mají zodpovědnost jeho rodiče, a proto musí dbát na to, aby vždy bylo dítě zabezpečeno dětským zádržným systémem, protože ono samo z toho zatím nemá rozum. Dospělí ale občas vymýšlí náhradní řešení, jak převážet dítě bez dětského zádržného systému. Všechny tyto varianty jsou pro dítě nebezpečné: Převážením dítěte na klíně dospělé osoby bez bezpečnostních pásů, hrozí zranění dítěte vržením těla dospělé osoby dopředu. Při připoutání pouze dospělé osoby nelze dítě při nehodě udržet. Hrozná situace může také nastat při připoutání dospělého i dítěte jedním bezpečnostním pasem. Dospělí nesmí také dítěti dovolit si lehnout na sedačku. Dítě také nesmí stát mezi sedadly nebo klečet na zadních sedadlech zády ke směru jízdy, protože při prudkém zabrzdění nebo havárii je dítě vrženo na přední sklo automobilu nebo ven před něj.

Dítě do dvanácti let věku a menší než sto padesát centimetrů se nesmí převážet bez zádržného systému na přední sedačce. Když dospělý umístí dítěti autosedačku na přední sedačku, musí vypnout airbagy. Musí ale stále myslet na to, že na předním sedadle je to pro dítě více nebezpečné. Je lepší, když dítě bude používat dětský zádržný systém na zadní sedačce. Ani na zadních sedadlech však nesmí používat bezpečnostní pás bez autosedačky.

5 VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE VÝCHOVY K BEZPEČNÉMU CHOVÁNÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

5. 1 Kompetence, které by dítě mělo mít před nástupem do základní školy

Kompetence jsem přeformulovala, aby byly konkrétnější a v zájmu přehlednosti vybrala z Metodiky dopravní výchovy v předškolním věku dítěte (2008, s 11) ty, které považuji za nejdůležitější a dosažitelné.

Chodec

- před přecházením silnice zastaví a správně se rozhlédne (nejprve vlevo, pak vpravo a ještě jednou vlevo), pokud je v blízkosti přechod, umí ho správně použít.
- vyjmenuje dopravní prostředky, které jsou slyšet a které ne
- ví, že každé vozidlo jede jinou rychlostí a proto je jejich brzdná dráha různě dlouhá.
- ví, že může na přechodu přecházet, pokud na semaforu svítí zelená. Při rozsvícení červeného světla musí zůstat stát na chodníku.
- dokáže správně přejít i na nepřehledném místě (pokud nemůže přejít na vhodnějším místě).
- má znalosti o tom, jak se chovat v obytné zóně, na stezce pro cyklisty, apod.

Pasažér v autě

- umí bezpečně nastoupit a vystoupit z vozidla.
- ví, proč se musí používat a umí používat bezpečnostní pásy.
- uvědomuje si, že rušením řidiče při jízdě bude řidič méně koncentrován a může způsobit dopravní nehodu.
- ví, s jakými předměty si může v autě hrát a jaké předměty nesmí ke hře v autě používat.

Jezdec na kole, na koloběžce

- uvědomuje si, jaká místa slouží k jízdě na kole (dopravní hřiště, cyklostezka, oblasti bez provozu motorových vozidel, dětská hřiště).
- ovládá znalost vybraných dopravních značek.
- respektuje a řídí se základními pravidly silničního provozu.
- ovládá jízdu ve skupině (dodržuje bezpečné odstupy od ostatních).
- vždy při usednutí na kolo má návyk používat ochranu helmu.

Cestující v hromadném dopravním prostředku

- umí se chovat podle pravidel pro cestující ve veřejných dopravních prostředcích (neběhat, nehlučet, po celou dobu jízdy sedět, nebo se držet dosažitelných madel).
- uvědomuje si nebezpečnost situace při čekání na zastávce (nehonit se s ostatními dětmi a nevbíhat do vozovky).
- zná pravidla bezpečného nastupování a vystupování z hromadných dopravních prostředků (při nastupování se umět seřadit, nechat vystoupit cestující a netlačit se do vchodu dokud ostatní cestující nevystoupí z hromadného prostředku).
- ví, že při vystupování z dopravního prostředku musí dbát zvýšené opatrnosti (nepřebíhá ze zastávky na druhou stranu vozovky a řádně počká, až vozidlo opustí prostor zastávky).

5. 2 Vzdělávací strategie

Abychom docílili kompetencí, které mají mít děti osvojené před nástupem do základní školy, musíme vytvořit předpoklady pro výchovu k bezpečnému chování v dopravních situacích, to znamená rozvoj a výcvik smyslů, zejména zraku a sluchu. (v didaktických hrách, při rozumové, výtvarné, hudební, tělesné i jazykové výchově.). Aby tento výcvik děti bavil, seznamujeme je s výchovou k bezpečnému chování v dopravních situacích prostřednictvím her. Díky nim totiž děti ztrácí pocit nejistoty a nebojí se projevit vlastní samostatnosti.

Aby se děti správně vyvíjely, musíme u nich rozvíjet pohybové, prostorové, sluchové a zrakové vnímání. Marie Vágnerová (2005) uvádí, že rozvojem vnímání, který probíhá, jako součást rozvoje poznání se docílí získávání informací pro orientaci v prostředí.

Také bychom se měli snažit odstraňovat u dětí strach a zábrany před přecházením ulice. Učit je správně a pohotově reagovat na pokyny dospělého v dopravních situacích. Procvičovat s dětmi dopravní značky a význam jejich a semaforu. Učit děti vnímat věci kolem sebe (jak jsou od dětí daleko vozidla, zda se přibližují nebo vzdalují). Velmi důležité je naučit děti správně reagovat a zaměřit pozornost na dopravní situace.

Musíme dbát na to, aby si děti vytvořily správné návyky. Tyto návyky musíme také dodržovat, protože musíme jít dětem správným příkladem. Mezi nejdůležitější patří zvyk hrát si na bezpečném místě, vědět, že se chodí po pravé straně chodníku a kde chodník není, tak po levém kraji vozovky. Měly by se umět při přecházení silnice rozhlédnout doleva, doprava a zpět doleva. Měly by mít zvyk respektovat základní dopravní značky a světelné a zvukové dopravní signály. Také by měly být děti zvyklé umět se správně chovat ve všech dopravních prostředcích a být vůči ostatním účastníkům provozu ohleduplní.

5. 3 Úloha učitelek MŠ při výchově předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích

Učitelky mají dětem předávat vědomosti a zkušenosti z této oblasti, aby u nich vytvářely správné návyky a aby jim vštěpovaly ukázněnost, která má postupem času docílit toho, že mají děti v silničním provozu pocit jistoty a nebojí se reagovat v dopravních situacích. Především by učitelka u dětí měla rozvíjet paměť, pozornost, soustředěnost, odvahu a vnímání orientace v prostoru a čase. Měla by dětem také nabídnout výcvik prospěšný jejich bezpečnému chování v silničním provozu. Nejlepší je, když učitelka s dětmi procvičuje jejich naučené znalosti o bezpečném chování v dopravních situacích na dopravním hřišti.

Učitelka by měla být při výchově předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích trpělivá a především důsledná. Měla by brát zřetel na

individuální zvláštnosti každého jednotlivého dítěte a hlavně by měla dodržovat všechna pravidla silničního provozu, se kterými děti seznámila.

5. 4 Dětské dopravní hřiště

Znát teorii výchovy předškolního dítěte k bezpečnému chování v dopravních situacích je velice důležité, nejlépe však dosáhneme určených kompetencí dětí při procvičování naučených znalostí s dopravní tematikou v praxi na dětském dopravním hřišti, kde nejsou děti vystavované nebezpečí, které jim hrozí od motorových vozidel.

Lucie Límová (2006, s. 23) uvádí výhody procvičování jízdy v prostorách dětského dopravního hřiště:

- Je možné procvičovat vše z pravidel provozu na pozemních komunikacích mimo nebezpečí skutečného provozu.
- Učitelé mohou vybrat jen část prostoru dopravního hřiště a procvičovat tak jen jedno pravidlo, které je pro děti nejobtížnější.
- Určité dopravní situace se mohou procvičovat tak dlouho, dokud se nedocílí záměru výcviku.
- Lze vytvořit cvičnou dopravní nehodu, aby se děti učily jim předcházet nebo umět řešit vzniklý problém.
- Učitel může k žákům přistupovat individuálně.
- Učitel může hned vysvětlit žákům, jakých chyb se dopustili a jak se jim mohou vyvarovat.
- Tato forma učení je pro děti zajímavá, i když se jedná o výcvik, kde musí dodržovat pravidla a musí být ukázněni. Děti výcvik berou jako hru.

I když jsou tyto výhody určené pro základní vzdělávání, platí to i pro předškolní výchovu. Zejména je důležité, že se předškolní děti učí činnostmi, opakují to stále, až se reakce a potřebné chování stávají návykem. Myslím si, že největší výhodou výcviku na dopravním hřišti je, že si mohou děti vyzkoušet různé dopravní situace a nehrozí jim při tom riziko střetu s motorovými vozidly.

V dnešní době se výchovou předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích tolik mateřských škol nezabývá, protože to není přímo nařízené. Dalším důvodem je nákladná výstavba dětského dopravního hřiště. Doc. RNDr. PhDr. Mojmir Stojan, CSc. (2007, s. 185) uvádí, že je možno využívat (kobercové) mobilní dopravní hřiště, které se dopraví do areálu mateřské školy a po ukončení dopravních akcí se dá převést na jinou školu.

Mateřská škola si může také sama vytvořit jednoduché dopravní hřiště. To jsme také realizovali v naší mateřské škole, než nám postavili dopravní hřiště. Určili jsme si jeden dlouhý chodník, kde děti jezdily na šlapacích traktorech a odstrkovadlech. V té době jsme zatím děti přímo nevedli k dodržování silničních pravidel, děti ale musely dodržovat pravidla, která jsme si společně pro jízdu stanovili. Kdo chtěl jezdit, tak musel vydržet stát v zástupu a čekat, než na něj přijde řada. Děti musely dodržovat jízdu po pravé straně, aby se nesrazily s protijedoucím kamarádem. Děti, které na nemotorových dopravních prostředcích nejedly, si hrály na zahradě a nesměly do dráhy chodit ani vbíhat.

6 CÍL PRÁCE, VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

6. 1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je zjistit, zda má výchova k bezpečnému chování v dopravních situacích pro předškolní děti nějaké výsledky. Obsahem výzkumného šetření je srovnání mateřské školy v Bystřici, která je zaměřena na výchovu předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích s mateřskou školou Karlov v Benešově, která se tímto tématem přímo nezabývá. Výzkumné šetření je zaměřeno na rozdíl v úrovni vzdělání (znalosti a dovednosti) v této oblasti mezi dětmi, které se účastnily projektu s dopravní tematikou a dětmi, které si takový projekt neprožily. Dalším cílem je srovnání metod používaných v těchto mateřských školách, a zjištění, jak jsou tyto školy vybaveny pomůckami pro výchovu k bezpečnému chování v dopravních situacích.

6. 2 Výzkumné otázky

Odráží se cílená výchova předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích v jednání dětí (při hře, při náhodných dopravních situacích na vycházkách)?

Mají děti v mateřské škole, která se zabývá výchovou k bezpečnému chování v dopravních situacích lepší znalosti než děti z mateřské školy, která na toto téma není zaměřená?

Jsou ve vztahu k dopravní výchově rozdíly u pedagogů, kteří pracují s rozšířeným programem zaměřeným na bezpečnost předškolních dětí v dopravních situacích a běžným programem?

7 METODY VÝZKUMU

7. 1 Pozorování

7. 1. 1 Pozorování v mateřské škole v Bystřici

S cíleným pozorováním jsem začala v naší mateřské škole v září 2011. Měla jsem možnost zkoumat předškolní děti. Byla jsem třídní učitelkou těchto dětí, proto jsem mohla jejich rozvoj pozorovat každý den při volných hrách, ranních činnostech, při vycházkách městem a také na dopravním hřišti. Tento rok si děti z naší třídy prošly projektem „Hurá do pohádky za poznáním bezpečnosti v dopravních situacích“, který jsme pro ně s kolegyní vytvořily. Měla jsem možnost porovnat předškolní děti s dětmi čtyř až pětiletými, které jsem měla předchozí rok. Tyto děti jsme také seznamovaly s výchovou k bezpečnému chování v dopravních situacích a učily jsme je při vycházkách a na dopravním hřišti, jak se mají chovat v silničním provozu, ale neprošly si naším projektem.

Popis Mateřské školy Bystřice

Mateřská škola – viz. příloha č. 1/1, měla původně dvě třídy pro 60 dětí. Začátkem 90. let vznikla z bytu školníka další třída pro 18 dětí. Vzhledem k velkému počtu dětí v Bystřici a v přilehlých obcích byla přistavěna nová budova, ve které vznikly 2 nové moderní třídy. Provoz zde byl zahájen 1. září 2007. Od té doby je kapacita školy 130 dětí v pěti třídách. Ani takováto kapacita z daleka nestačí pro všechny děti z Bystřice a okolí, proto by do dvou let měly být postaveny další dvě nové třídy. Nyní navštěvuje první třídu 18 dětí. Kapacita ostatních čtyř tříd je 28 dětí. Děti jsou rozřazovány do tříd podle věku od nejmladších po nejstarší. Pracuje zde 9 pedagogických pracovníků, vedoucí školní jídelny, dvě kuchařky, školnice a 2 uklízečky.

Jelikož je MŠ zaměřena na výchovu předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích, tak jsou její vnitřní prostory vyzdobeny dekoracemi a obrázky

s dopravní tematikou. Například schody 4. třídy zdobí křižovatka s dopravními značkami a dopravními prostředky vyrobenými z barev na sklo. – viz. příloha č. 1/16.

Děti se také účastní dopravních soutěží. Před dvěma lety dokonce naše mateřská škola vyhrála první místo v soutěži, kterou pořádala společnost GoodYear, která vypracovala pro děti projekt Bezpečná školka. Paní učitelky s dětmi natočily videoklip, kde zpívaly dopravní píseň a sehrály scénku. Mateřská škola také spolupracuje se základní školou, která navazuje na naši výchovu k bezpečnému chování v dopravních situacích. Děti z 2. stupně základní školy jezdí na dopravní soutěže, kde mají také velké úspěchy. Děti ze základní školy chodí nacvičovat své cyklistické schopnosti na naše dopravní hřiště a tak se předškolní děti mohou od nich něco naučit. Také jsou na našem dopravním hřišti pořádány dopravní soutěže pro žáky základní školy a tak se naše děti mohou pozorovat, jak soutěž probíhá.

Akce, které mateřská škola pořádá jsou také dopravně zaměřené. – viz. příloha č. 10

Mateřská škola se nachází v obytné zóně, proto jsou zde vycházky bezpečnější, protože v této části města musí vozidla jet pouze rychlostí 20 kilometrů v hodině. Jelikož je mateřská škola umístěna na kraji města, děti mají možnost vycházek do blízké přírody, kde se mohou proběhnout a pozorovat živé tvory na loukách, polích a v lesích. Během vycházek si děti v praxi procvičují, jak se mají chovat jako chodci v dopravním provozu a sledují chování řidičů vozidel a při cestě si procvičují znalost dopravních značek a jejich význam.

Nejvhodnější forma procvičování chování v dopravním provozu je na dopravním hřišti – viz. příloha č. 1/2, které je součástí školní zahrady, protože se zde děti nesetkají s motorovými vozidly a proto je zde pro ně procvičování role chodce a cyklisty nejbezpečnější. Každá třída má pro sebe vyhrazený jeden den v týdnu, kdy jezdí na dopravním hřišti na odstrkovadlech, šlapacích traktorech - viz. příloha č. 1/3, kolech, koloběžkách a odrážecích motorkách. Vedeme děti, aby jezdily podle pravidel silničního provozu, aby respektovaly dopravní značky a aby si tak vyzkoušely své naučené znalosti z výchovy k bezpečnému chování v dopravních situacích v praxi. Děti mají dostatek vyžití i na zahradě u mateřské školy. Mateřská škola také spolupracuje s místní základní školou. Předškolní děti chodí navštěvovat prvňáčky a mohou si vyzkoušet, jaké to je sedět ve školní lavici a seznamují se se zaměstnanci základní

školy. Děti z mateřské školy chodí cvičit jednou týdně do sportovní haly na základní školu. Děti tak lépe snáší přestup z mateřské školy na základní školu.

Formy seznamování dětí s výchovou k bezpečnému chování v dopravních situacích

Školní vzdělávací program se nazývá Světem nejen pěšky a je rozdělen na dvě části. Jedno téma se zabývá všeobecným děním a druhé je zaměřeno na bezpečnost dítěte v dopravních situacích. Vzdělávací obsah obou projektů je zpracován do dvanácti měsíčních tematických bloků. Všechny učitelky z naší mateřské školy by měly seznámit děti s tím, jak se mají chovat v dopravních situacích, aby se jim nemohlo nic stát. Je na každé učitelce, jak často se bude projektu s názvem „Doprava“ věnovat.

Děti se s dopravou seznamují prostřednictvím volné hry, zpěvu, tance, dramatizace, pohybových her, vyprávění, výtvarných a pracovních činností, pozorování, smyslových, jazykových a matematických her, grafomotorických cvičení a procvičování role chodce a cyklisty na dopravním hřišti. Aby naši předškoláci zvládli po letních prázdninách cestu do školy bezpečně, procvičují si, jak se mají chovat v dopravních situacích díky pracovnímu sešitu Bezpečně do školy od Márie Novákové.

Záměry projektu:

- seznámit děti s významem dopravy pro společnost
- položit dětem základy dodržování pravidel silničního provozu přiměřené jejich věku
- učit děti vnímat dopad dopravy na životní prostředí
- učit děti vnímat rizika spojená s pohybem na komunikaci
- učit děti řešit myšlenkové a praktické problémy spojené s pohybem v dopravě
- vést děti k ohleduplnosti k druhým a ke spolupráci
- rozvíjet u dětí ovládání dětských dopravních prostředků
- seznámit děti s významem dopravních značek, semaforu, přechodu pro chodce, reflexních vest a reflexních doplňků

7. 1. 2 Pozorování v mateřské škole Karlov v Benešově

V mateřské škole Karlov v Benešově jsem se byla podívat několikrát v průběhu školního roku 2011 – 2012. Informace o této mateřské škole jsem získávala z rozhovorů s třídní učitelkou. O tom, co děti znají o bezpečném chování v dopravních situacích, jsem se přesvědčila při rozhovorech s dětmi, při ranních činnostech a v praxi při vycházkách po městě.

Popis Mateřské školy Karlov

Místo, v kterém je mateřská škola umístěna dýchá historií, protože nedaleko ní stojí historická památka – pozůstatek části (okna) minoritského kostela – viz. příloha č. 1/17, který byl vypálen husity. Přímo vedle školky se ještě nachází Kostel sv. Mikuláše – viz. příloha č. 1/18, který se proslavil tím, že to byl první objekt postavený v Benešově a v 2. polovině 11. století vznikla okolo něj osada.

Mateřská škola je umístěna v klidnější části města. Děti mohou vyrazet na procházky jak do ulic, kde nejezdí tolik motorových vozidel, tak do centra města, kde je rušnější doprava. Mateřská škola nabízí dětem také menší zahradu, kde se schází děti ze všech tříd a mohou se tak naučit ohleduplnosti vůči dětem věkově odlišným.

Mateřská škola patří pod Základní školu Karlov. Právě proto spolu pedagogové z obou organizací spolupracují. Děti z mateřské školy navštěvují základní školu, díky tomu mají možnost poznat pracovníky základní školy, starší žáky a prostory základní školy. Je to pro předškolní děti velká výhoda, protože když jdou do první třídy, tak vstupují do známých prostor a mohou se lépe adaptovat.

Jelikož má mateřská škola jen 3 třídy, snaží se její pracovníci o vytváření rodinného klimu s vhodným zázemím. O děti se stará 5 pedagogických pracovníků. V MŠ Karlov dále pracuje školník, uklízečka na 0, 50 úvazku a jedna pracovnice obchodního provozu. Do první třídy dochází 19 nejmladších dětí. V druhé třídě je zapsaných celkem 21 dětí středního věku. Třetí třída má kapacitu pro 24 nejstarších dětí. Třídní vzdělávací program je zaměřen na rozvíjení prosociálního citění a především na přípravu dětí na vstup do základní školy. Třída je nově uzpůsobena tak, aby zde děti mohly rozvíjet své výtvarné a pracovní schopnosti a vytvářet zde společné

projektové velkoplošné práce, které pomohou v tom, aby děti uměly spolupracovat a dokázaly se domluvit. Předškolní děti už nechodí po obědě spát, ale jinak relaxují (poslech pohádky, relaxační cvičení, volné klidné hry). S těmito dětmi jsem spolupracovala při svém výzkumu na bakalářskou práci. Několikrát v průběhu školního roku 2011/2012 jsem tuto třídu navštívila a měla jsem možnost jí pozorovat při ranních hrách, při činnostech a při vycházkách po městě.

7. 2 Rozhovory

Otázky pro pedagogy mateřských škol

1. Jakým způsobem zařazujete výchovu k bezpečnému chování v dopravních situacích do vzdělávání ve vaší mateřské škole?
2. Jaké využíváte pomůcky při činnostech?
3. S jakými hračkami nebo pomůckami pro dopravní výchovu si děti mohou volně hrát?
4. Myslíte si, že má výchova k bezpečnému chování v dopravních situacích pro předškolní děti nějaký význam?
5. Máte možnost si prakticky procvičovat chování v dopravě v okolí vaší mateřské školy? Co se mohou při pobytu venku děti naučit?
6. Nosí děti reflexní vesty a využíváte při vycházkách terčík?
7. Máte ve školce pravidla bezpečného chování? Myslíte si, že mají vliv na bezpečné chování v dopravě?

7. 2. 1 Srovnání MŠ

1. MŠ Bystřice se výchovou předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích cíleně zabývá a MŠ Karlov děti s tímto tématem v průběhu roku také seznamuje.
2. Jelikož je MŠ Bystřice na výchovu předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích zaměřená, má mnohem více materiálů, které využívá při ranních činnostech.

3. Děti z MŠ Karlov si mohou volně hrát s dřevěnými a plastovými dopravními prostředky, s dřevěnými kolejemi a vlaky, s terčíky a s garážemi na auta.
4. Obě paní učitelky odpověděly, že výchova k bezpečnému chování v dopravních situacích má pro předškolní děti velký význam.
5. Obě mateřské školy mají možnost si při vycházkách procvičit, jak se mají jako chodci chovat v silničním provozu. Děti z MŠ Karlov mají navíc možnost si vyzkoušet přecházení silnice na přechodu se světelnými signály a mohou pozorovat, jak se jezdí na kruhovém objezdu. Děti z MŠ Bystřice mají výhodu, že si mohou mimo provoz procvičovat správné chování jako chodci a cyklisté na dopravním hřišti.
6. Obě paní učitelky využívají při vycházkách terčík. Jak děti z MŠ Bystřice, tak děti z MŠ Karlov používají na vycházkách reflexní vesty.
7. Obě zkoumané třídy mají svá třídní pravidla, podle kterých se řídí.
Podrobnosti viz. příloha č. 7

7.3 Práce s dětmi

Z našeho Školního vzdělávacího projektu „Doprava“ jsme si s kolegyní vytvořily Třídní vzdělávací program s názvem „Hurá do pohádky za poznáním bezpečnosti v dopravních situacích“. Každý měsíc nás provází pohádky z knihy Pohádky o dopravních značkách od Petera Stoličného, které děti zábavným způsobem poučí o tom, jak se mají chovat v silničním provozu. Když děti uslyší příběh, který se váže k určité značce nebo k situaci v dopravě, tak si ho vybaví, když někde určitou značku uvidí. Zároveň si vzpomenou, co se v příběhu stalo, a budou si dávat pozor. Příběh si většinou i zdramatizujeme. Když si děti prožijí danou situaci, lépe se jim vryje do paměti.

Rizika, která mohou ovlivnit vzdělávací záměr projektu

- nespolupráce třídních učitelek
- striktní dodržování naplánovaných činností bez ohledu na zájmy dětí
- špatná motivace

- špatná organizace při činnostech
- nedůslednost
- nepřipravenost na činnosti

7. 3. 1 Výuka na dopravním hřišti

Všechny znalosti o bezpečném chování v dopravních situacích si děti procvičují v praxi na dopravním hřišti. V naší mateřské škole máme pět tříd a každá má určený jeden den v týdnu, kdy děti jezdí na dopravním hřišti. Děti se vždy na dopoledne zde velice těší. Mají možnost si vyzkoušet jízdu na kolech, koloběžkách, odstrkovacích kolech a motorkách a na šlapacích traktorech a čtyřkolce.

Nejen že si děti na dopravním hřišti zasportují, procvičují si udržení rovnováhy při jízdě na kole, učí se být spravedlivý při střídání dětských dopravních prostředků, ale také se snaží dodržovat pravidla silničního provozu – pokouší se jezdit podle značek, dodržovat jízdu po pravé straně, jezdit opatrně a dávat pozor na sebe i na ostatní účastníky provozu. – více viz. příloha č. 8

Programu s dopravní tematikou se většinou věnujeme 2 týdny v měsíci a další 2 týdny s dětmi probíráme všeobecné dění. Není možné se zabývat jen bezpečným chováním v dopravních situacích. Proto také s dětmi probíráme témata, která jsou zrovna aktuální a která děti nejvíce zajímají. Například v prosinci převažovalo aktuální dění, jelikož děti byly natěšené na Vánoce, tak jsme s nimi sdíleli jejich netrpělivé čekání na Štědrý večer a čas jsme si zpříjemňovali zpíváním a posloucháním koled a různými zvyky, které se dodržují o Vánocích. Našemu třídnímu projektu jsme se proto věnovali jen první týden v prosinci. Přečetla jsem dětem příběh Neposlušné sánky (Lenka Vosková, 1988). A celý týden jsme toto téma probírali a dělali jsme různé činnosti. Před začátkem zimních prázdnin jsme ještě děti upozornili na nebezpečné situace při zimních sportech. Když napadl sníh, tak jsme děti poučili o tom, jak se má správně bobovat, aby si někdo neublížil a šli jsme si to vyzkoušet na kopec na zahradě. – viz příloha č. 1/10

Jako příklad uvádím první téma projektu:

7. 3. 2 Září,, Kdy se může vejít do pohádky“

Náš projekt jsme začali v září 2011 pohádkou: „Kdy se může vejít do pohádky a kdy ne“ z knihy Pohádky o dopravních značkách od Petera Stoličného. – viz. příloha č. 5/33)V této pohádce si šel jeden pan král pro radu za dědem Vševedem, jelikož od té doby, co děti ovládají internet, tak si vchází do pohádek, jak se jim zachce a v pohádkách je proto pořád rušno. Děd Vševed vymyslel, že před vstup do světa pohádek umístí semafor a všichni lidé a děti budou vědět, že když svítí červené světlo, je vstup do pohádek zakázaný. Když uvidí děti žluté světlo, mohou se připravit a hned jak se rozsvítí zelená, mohou se toulat pohádkami. Od té doby je v pohádkách klidněji a všichni jsou tam zase šťastní, jak to v pohádkách bývá. (Stoličný, 2011) – viz. příloha č. 5/33.

Seznámily jsme děti s tím, že pokud bude na semaforu svítit červená při ranních hrách, mohou si ještě volně hrát, když se rozsvítí žlutá barva, začíná se uklízet při písni: Já jsem smíšek (v písni se zpívá: „školka pro smíšky tu je, každý se v ní raduje“) od Míši Růžičkové. Po dohrání písničky ještě určený pořádníček zkontroluje, zda jsou všechny hračky uklizené a poté se rozsvítí zelená barva na světelné signalizaci a děti vědí, že začne pohádka. Do pohádky vstupujeme písní Za horama za dolama– viz. příloha č. 6/36. Většinou vždy na začátku týdne přečteme dětem pohádku s dopravní tematikou a celý týden touto pohádkou děti motivujeme a pohádka nás provází ranními činnostmi.

Dílčí dopravní záměry výchovy k bezpečnosti v dopravě:

- Seznámit děti s významem a užitím reflexních vest a dopravních značek.
- Seznámit děti s významem a rozdílem mezi světelnou signalizací pro chodce a semaforem pro řidiče dopravních prostředků.
- Seznámit děti se základními pravidly bezpečnosti a opatrnosti při chůzi na chodníku a přes přechod pro chodce.
- Rozvíjet u dětí zrakové vnímání – umět rozlišovat barvy.

Z důvodu integrovaného vzdělávání byly při projektu plněny i záměry, které s dopravní výchovou nesouvisí: dokázat vydržet poslouchat pohádku, vyprávět příběh, vyzkoušet si být někým jiným, procvičovat grafomotoriku, počítání, atd.

Nabídka činností

- rozhovory o semaforu pro chodce a řidiče dopravních prostředků, o významu reflexních vest, o pravidlech bezpečnosti pro chodce v dopravních situacích,
- poslech čtených pohádek o využití semaforu, reflexních vest a značky stezka pro chodce
- seznámení s básní Kdo je moudrý – viz. příloha č. 6/38
- stříhání barevných kol, lepení kol na černou čtvrtku v uspořádání barev jako na semaforu – viz. příloha č. 2/24
- zpěv písně semafor – viz. příloha č. 6/35
- vyznačování cesty v labyrintu – viz. příloha č. 4/30
- určování toho, který obrázek není správný, vymalovávání obrázku, kde chlapec správně přechází silnici – viz. příloha č. 4/31
- popis obrázku – děti v dopravních situacích – viz. příloha č. 4/29
- zpěv písně Semafor
- čtení příběhu formou obrázkového čtení – viz. příloha č. 5/32
- seznámení s básní Přejít pro chodce – viz. příloha č. 6/39
- oblékání si reflexních vest
- zpěv písně Barvy – viz. příloha č. 6/34
- vystříhnutí triček a lepení na černý podklad
- hledání stejných tvarů reflexních odrazek a jejich počítání
- seznámení s básní Pestré oblečení viz. příloha č. 6/37
- vymalovávání obrázku dětí v reflexních vestách
- vybarvení chodce, který jde správně po stezce pro chodce a cyklistu, který jede správně po stezce pro cyklistu
- dramatické ztvárnění pohádky Stezka pro chodce
- lepení značek, domalovávání chodců do obrázku pastelkami
- spojování rozpůlených značek správně k sobě
- procvičování znalostí z výchovy k bezpečnému chování v dopravních situacích v praxi na dopravním hřišti a při vycházkách

Rizika, která mohou ovlivnit vzdělávací záměr:

- špatný příklad dospělých – pedagogové nedodržují to, co děti učí
- nedostatečné nebo nepravdivé informace o dopravních tématech
- nucení dětí do činností

7. 3. 2. 1 Realizace 1. části projektu

Září patří tématu „Malý chodec“, proto děti seznamujeme s tím, jak se mají chovat jako chodci v silničním provozu. Po seznámení dětí s projektem jsem dětem vysvětlila rozdíl mezi semaforem pro řidiče motorových vozidel a semaforem pro chodce. Děti si vystřihly červené, žluté a zelené kolečko z barevných papírů a lepily je na černou čtvrtku, tak aby to vypadalo jako semafor. Děti se naučily básně: Kdo je moudrý. Nakopírovala jsem dětem obrázky z „Poldových omalovánek“. Děti měly určit, který obrázek není správný a na kterém obrázku chlapec přechází ukázněně přes silnici na přechodu se světelnými signály. Děti si také vyzkoušely, jaké to je umět číst díky obrázkovému čtení a poučily se, jak se mají chovat v provozu, když jdou na výlet. Děti se prostřednictvím básně Přechod pro chodce seznámily s touto značkou. Děti si na pracovním listu „Cesta do hračkářství procvičily své orientační schopnosti vyznačením cesty v labyrintu. Popisovaly obrázek – děti v dopravních situacích. A naučily se, a zazpívaly si píseň Semafor. – viz příloha č. 6/35

Další týden jsem jim přečetla pohádku: Drak Blak a kouzelná svítící vesta. Děti si vystřihly z barevných papírů trička a nalepily je na černou čtvrtku (trička visí ve tmě na šňůře) a zkoumaly, která trička jsou ve tmě nejlépe vidět. Děti si mohly vyzkoušet v tmavé místnosti funkčnost reflexních vest (děti stály oblečené v reflexních vestách a ostatní na ně svítily baterkami). Děti hledaly na obrázku stejné tvary reflexních odrazek a počítaly je. Vymalovávaly si obrázek dětí v reflexních vestách a naučily se básně: Pestré oblečení – viz. příloha č. 6/37. Děti se naučily píseň Barvy – viz. příloha č. 6/34.

Další pohádka, která děti v tomto měsíci seznámila se správným chováním v dopravních situacích, se nazývá Stezka pro chodce. Děti si tuto pohádku dramaticky zahrály. Vyzkoušely si své znalosti o Stezce pro chodce a pro cyklisty vyplněním pracovního listu Stezka pro každého. Nalepily si na jednu stranu čtvrtky značku stezka pro chodce a na druhou konec stezky pro chodce a domalovaly do obrázku chodce pastelkami. Děti spojovaly rozpůlené značky správně k sobě. A hrály si na chodce na dopravním hřišti.

7. 3. 3 Rozhovory s dětmi

Při individuálních rozhovorech jsem se postupně ptala na stejné otázky deseti dětí v obou mateřských školách. Na otázky mi odpovídaly v obou školách předškolní děti. V MŠ Bystřice jsem rozhovor s dětmi uskutečnila 21. 5. 2012 a v MŠ Karlov 24. 5. 2012. Projekt v mateřské škole v Bystřici jsem od 16. 4. 2012 do 19. 5. 2012 přerušila. Rozhovory s dětmi z MŠ Bystřice jsem tedy prováděla s měsíčním odstupem od přerušení projektu. Po uskutečnění rozhovorů jsme v našem projektu v MŠ Bystřice dále pokračovaly.

Pro děti jsem si připravila 10 otázek. U většiny otázek mi od dětí stačila jednoslovná odpověď. Jen u otázky 7 mi děti měly podle obrázku vyjmenovat 5 věcí, které se nemají dělat v autobuse – viz. příloha č. 3/25. U otázky 8 jsem po dětech chtěla vyjmenovat 2 místa, kde si děti mohou venku hrát (dětské hřiště, oplocená zahrada) a 2 místa, kde je nebezpečné si venku hrát (na silnici a na chodníku). U otázky 10 jsem dětem ukázala obrázek se 4 dopravními značkami - viz. příloha č. 3/26, měly je pojmenovat a říct jejich význam. U otázky 6 mi děti na rozumovém pracovním listě vybarvovaly, kam se správně vystupuje z automobilu. - viz. příloha č. 3/27 K ostatním otázkám jsem měla připravené také obrázky, ale většina dětí je ani vidět nepotřebovala. Nakonec mi děti vyplnily pracovní list, kde si procvičovaly pravolevou orientaci. – viz. příloha 3/28

Otázky pro děti

1. Po které straně silnice se má chodit?
2. Po které straně chodníku se má chodit?

3. V jakém oblečení jsou chodci nejlépe vidět?
4. Na jakou barvu na semaforu se může přecházet silnice?
5. Kde mohou sedět v autě děti a co musí používat pro jejich bezpečnost?
6. Kam se má vystupovat z auta?
7. Jak se máme chovat ve veřejné dopravě? Co se tam nesmí dělat?
8. Kde hrozí dětem venku při hrách nebezpečí a kde si mohou hrát?
9. Co si musí vzít každý cyklista před usednutím na kolo? Nosíš ji?
10. Znáš tyto dopravní značky? „Stůj, dej přednost v jízdě“, „Hlavní silnice“, „Přechod pro chodce“, „Stezka pro cyklisty“.

Zjistila jsem, že jsem si otázky seřadila nechtěně tak, že ty nejtěžší jsem pokládala mezi prvními a tím děti trochu znejistily ve svých odpovědích.

Děti z Karlova měly oproti dětem z Bystřice trochu nevýhodu v tom, že mě nevidají tak často a některé děti třeba při mých návštěvách chyběly, proto se pár z nich stydělo. Ale i přes to svůj stud překonaly a odpověděly mi na všechny otázky a byly moc šikovné.

Některé dětské odpovědi mě i pobavily. Je vidět, že děti mají odlišné myšlení než dospělí, berou to z pohledu svého hlediska a ne objektivně. Jeden chlapec mi na otázku 9 odpověděl, že si před usednutím na kolo vezme láhev na pití a začal mi vyprávět, že má i držák. Tak jsem mu řekla, že pitný režim je také důležitý a když jsem se ho zeptala, co je důležité si vzít pro naše bezpečí, tak hned věděl, že jde o helmu. Jedna holčička mi zase tvrdila, že hlavní silnice nás upozorňuje, že končí dálnice. Od jednoho zvědavého chlapce jsem se dozvěděla, že by si děti neměly hrát u „fetáků“, protože jsou nebezpeční a také by si děti neměly hrát u popelnic, protože „smrdí“. Jeden chlapec vymyslel na otázku 8 odpověď, že si děti mohou hrát u sousedů.

8. VÝSLEDKY

Z individuálních rozhovorů, činností a pracovních listů vyplynulo, že Mateřská škola Bystřice, kde probíhá projekt zaměřený na bezpečné chování v dopravních situacích, je na tom o něco lépe s vědomostmi o bezpečném chování v dopravních situacích než Mateřská škola Karlov v Benešově.

Díky mému výzkumu jsem se přesvědčila o tom, že výchova k bezpečnému chování v dopravních situacích má v mateřské škole význam a že si děti díky projektu umí v mnoha těchto situacích poradit. Největší radost mám z toho, že děti projekt baví, a mají zájem se dozvědět více, a že mám možnost vidět, že se cílená výchova předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích odráží v jejich jednání.

Když jdeme na procházku městem, tak mi děti hlásí, že vidí značku, se kterou jsme je seznamovaly a vzpomenou si i na pohádku z knihy Pohádky o dopravních značkách, která je poučila, jaký má pro účastníky silničního provozu význam a co by se mohlo stát, kdyby se tyto značky nerespektovaly a nedodržovala se pravidla silničního provozu. Na dopravním hřišti se děti snaží chodit a jezdit na šlapacích traktorech, kolech, odstrkovadlech a koloběžkách podle pravidel silničního provozu se kterými je hravou formou seznamujeme. Některé děti to berou tak vážně, že kontrolují ostatní děti, zda jezdí správně. Při ranních hrách si především chlapci oblíbily terčíky a hrají si na policisty a jezdí s auty a využívají zelený a červený praporek.

Někteří rodiče dětí nám vyprávěli, jak je děti poučují např., že mají jet okolo mateřské školy pomalu, protože je tam obytná zóna nebo jim při cestě pojmenovávají značky a různá motorová vozidla, která vidí.

8.1 Vyhodnocení výsledků dětských rozhovorů

Díky tomu, že ve městech máme skoro všude chodníky a děti nemají potřebu chodit po silnici, nemají zatím s chůzí po silnici žádné zkušenosti, proto bylo pro děti těžké odpovědět, že se chodí po levé straně krajnice. Děti měly také problémy s poznáváním značek a především s vysvětlováním, k čemu určité značky slouží a s vyjmenováním, co

se nesmí dělat v autobuse. Naopak u otázky 8 mi jedno dítě z MŠ Bystřice navíc odpovědělo, že je bezpečné si hrát na dvoře. Překvapilo mě, že skoro všechny děti mi na otázku, co se nesmí dělat v autobuse, odpověděly po prohlédnutí obrázku, že se nesmí vyplazovat jazyk, tak jsem jim řekla, že to je pravda, že by se to nemělo dělat, ale že to není při jízdě autobusem nebezpečné. Je vidět, že jsou děti slušně vychované, protože ví, že to není hezké na kamarády vyplazovat jazyk. Potěšilo mě, že všechny děti používají při jízdě v automobilu autosedačku a zádržný systém.

V Benešově všechny děti používají helmu při jízdě na kole. V Bystřici 3 děti odpověděly, že si neberou před jízdou na hlavu helmu. Myslím si, že je to tím, že tyto tři děti bydlí v okolních vesnicích, kde moc motorových vozidel nejedí, proto je rodiče nechávají jezdit bez helmy. Takhle malé děti by ale měly určitě všechny nosit helmu i v místech, kde není tak rušno, protože se teprve učí jezdit na kole a mohou z kola spadnout a bez helmy si zranit hlavu. Přitom zranění hlavy patří mezi nejvážnější poranění a děti mohou mít i doživotní následky.

Pracovní list na pravolevou orientaci vyplnilo úplně správně 8 dětí z MŠ Bystřice a 7 dětí z MŠ Karlov.

Do tabulky č. 1 jsem vypsal výsledky z rozhovorů s dětmi. Na 5 otázek mi odpověděly lépe děti z MŠ Bystřice. Na 4 otázky mi odpověděly úplně všechny děti bez chyby. MŠ Karlov měla lepší výsledky z otázky 9, jelikož všechny děti používají při jízdě na kole přilbu. Největší rozdíl je ve znalosti dopravních značek, ve znalosti toho, co se nesmí dělat ve veřejné dopravě a ve znalosti toho, po které straně chodníku se chodí.

Tabulka č. 1: Výsledky rozhovorů s dětmi v MŠ Bystřice a v MŠ Karlov

Číslo otázky	Otázka	MŠ Bystřice	MŠ Karlov
1.	Jde po levé straně silnice	7 dětí	5 dětí
2.	Jde po pravé straně chodníku	8 dětí	4 děti
3.	Ví, že jsou chodci nejlépe vidět ve světlém oblečení	10 dětí	10 dětí

4.	Přechází silnici, když na semaforu svítí zelená	10 dětí	10 dětí
5.	Sedí v autosedačce a používá zádržný systém	10 dětí	10 dětí
6.	Z auta vystupuje na chodník	10 dětí	10 dětí
7.	Ví, co se nesmí dělat ve veřejné dopravě	3 děti ví 5 činností z 5	1 dítě ví 5 činností z 5
		5 dětí ví 4 činnosti z 5	1 dítě ví 3 činnosti z 5
		1 dítě ví 2 činnosti z 5	4 děti ví 2 činnosti z 5
		1 dítě ví 1 činnost z 5	4 děti ví 1 činnosti z 5
		celkem 38 správných odpovědí	celkem 20 správných odpovědí
8.	Ví, kde si může venku hrát	8 dětí ví 2 místa ze 2	5 dětí ví 2 místa ze 2
		2 děti ví 1 místo ze 2	5 dětí ví 1 místo ze 2
		celkem 18 správných odpovědí	celkem 15 správných odpovědí
	Ví, kde je nebezpečné si venku hrát	7 dětí ví 2 místa ze 2	5 dětí ví 2 místa ze 2
		3 děti ví 1 místo ze 2	5 dětí ví 1 místo ze 2
		celkem 17 správných odpovědí	celkem 15 správných odpovědí
9.	Používá na kole přilbu	7 dětí	10 dětí
10.	Zná dopravní značky a jejich význam	5 dětí zná 4 značky ze 4	2 děti znají 4 značky ze 4

			1 dítě zná 3 značky ze 4
		5 dětí zná 3 značky ze 4	6 dětí zná 2 značky ze 4
			1 dítě zná 1 značku ze 4
		celkem 35 správných odpovědí	celkem 24 správných odpovědí

ZÁVĚR

Marie Vágnerová (2005) uvádí, že dítě má v předškolním věku potřebu něco zvládnout, vytvořit a potvrdit tak svoje kvality, proto je tento věk dítěte označován za období iniciativy. Toto období je chápáno jako fáze přípravy na život ve společnosti. Aby společnost dítě přijala, musí si dítě osvojit řád, který chování k různým lidem a chování v různých prostředích upravuje. Prostředí dopravy je stále složitější. Aby nebyl v provozu zmatek, musí se jeho účastníci řídit pravidly provozu na pozemních komunikacích. Toto je jeden z řádů společnosti, který se dítě musí naučit, aby se mohlo pohybovat v silničním provozu a nebylo tak ohrožené svou neznalostí. Proto bychom i předškolní děti měli vést k výchově k bezpečnému chování v dopravních situacích, aby se připravily i na nástrahy, které na účastníky provozu v životě ve společnosti číhají.

Z výzkumu vyplynulo, že seznamování předškolních dětí s výchovou k bezpečnému chování v dopravních situacích má velký význam, protože mají potřebné vědomosti a jsou schopné je při pohybování v dopravě využít. Je škoda, že se nerealizují dlouhodobé výzkumy v této oblasti a k dispozici není dostatek literatury.

Ve většině mateřských škol se výchově k bezpečnému chování v dopravních situacích věnují. Záleží však na pedagozích, zda se výchově budou věnovat cíleně a v jakém rozsahu ji zabudují do svého školního vzdělávacího programu. Každopádně děti, které jsou v mateřské škole vedené k bezpečnému chování v dopravních situacích, mají velkou výhodu, protože ví, jaká rizika jim hrozí v silničním provozu a jak se mají v takových situacích zachovat a jak se jim mohou vyvarovat. Pokud budou děti zodpovědné a budou se chovat podle pravidel silničního provozu, se kterými je pedagogové v mateřské škole seznámili, rizika úrazů se jim tak zmenší.

Bakalářská práce si kladla za cíl poskytnout metodická doporučení pro výchovu předškolního dítěte k bezpečnému chování v dopravních situacích. Její cíle, nabídka činností a rizika jsou zformulovány v projektu, který byl realizován v rámci praktické části. Výstupy absolventa mateřské školy jako účastníka dopravních situací se nachází v teoretické části jako kompetence, které by dítě mělo mít před nástupem do základní školy. Druhým cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda má výchova k bezpečnému chování v dopravních situacích pro předškolní děti nějaké výsledky. Z výzkumu vyplynulo, že výchova předškolních dětí k bezpečnému chování v dopravních situacích má význam, jelikož mateřská škola, která se cíleně věnuje tomuto tématu, dosáhla lepších výsledků.

Jak si děti povedou v dopravních situacích, záleží především na jejich chování, zda budou jednat s rozvahou a opatrností a také na tom, jaké jim dají rodiče základy z výchovy k bezpečnému chování v dopravních situacích a jak tyto základy pedagogové v mateřské škole rozšíří a zda si z nich děti vytvoří potřebné návyky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BĚLINOVÁ, L., A KOL.: *Pedagogika předškolního věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1980. 414 s. 14-510-80

HORŮ, J.: *Konfliktní situace dětí v silničním provozu*. Praha: BESIP, 1992. 29 s.

LÍMOVÁ, L.: *Teorie dopravní výchovy*. Praha: Karolinum, 2006. 80 s. ISBN 80-246-1157-0

NDS BESIP: *Dopravní výchova v rodině*. Praha: FORTUNA, 2001. 32 s. ISBN 80-7168-790-1

OLŠAN, M., KONEČNÝ, M.: *Bezpečí dítěte v dopravě*. Praha: Ministerstvo dopravy, 2008. 38 s.

Program pro výchovné práce pro jesle a mateřské školy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1984. 224 s. 14-648-84

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: VÚP, 2006. 48. s. ISBN 80-87000-00-5

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2007. ISBN 80-211-0372-8

STOJAN, M., A KOL.: *Dopravní výchova pro učitele 1. stupně ZŠ*. Brno: TAVA Graphical s. r. o., 2007. 224 s. ISBN 978-80-210-4251-3

VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8

VOSKOVÁ, L., BERDYCHOVÁ, J., HÁJEK, F., aj.: *Metodika dopravní výchovy v předškolním věku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1988. 14-703-88

VOTRUBA, J.: *Dopravní výchova pro 2. a 3. ročník základní školy I. díl Chodec*. Praha: FORTUNA, 2005. 64 s. ISBN 80-7168-246-2

VOTRUBA, J.: *Dopravní výchova pro 4. a 5. ročník základní školy II díl Cyklista*. Praha: FORTUNA, 2004. 64 s. ISBN 80-7168-247-0

Báječná školka. PNS a. s. 11/2009. Praha: FRAGMENT

www.dopravnialarm.cz/media/file/ms-metodika-dopravni-vychovy-v-predskolnim-veku-ditete.pdf. [online]. [2012-07-07].

Literatura použitá v praktické části a v přílohách

STOLIČNÝ, P.: *Pohádky o dopravních značkách*. Praha: Fortuna Libri, 2011. 87 s. ISBN 978-80-7321-595-8

CHARVÁT, F.: *Dopravní značky naší Kačky*. Praha: FRAGMENT, 2011. 16 s. ISBN 978-80-253-1297-1

ADAMOVSká, M.: *Děti v dopravě aneb o klukovi z počítače*. Praha: ROTAG, 2005. 43 s. ISBN 80-903175-3-7

SEZNAM PŘÍLOH

1. Fotografie
2. Výkresy a výrobky dětí z MŠ Bystřice
3. Obrázky a pracovní listy použité při výzkumu v obou MŠ
4. Pracovní listy k činnostem
5. Ukázka z literatury použité při činnostech
6. Písně a básně k činnostem
7. Odpovědi učitelky z MŠ Bystřice a z MŠ Karlov na otázky z výzkumu
8. Realizace výuky na dopravním hřišti
9. Nabídka činností na měsíce říjen – srpen
10. Akce s dopravní tematikou
11. Národní strategii bezpečnosti silničního provozu na období let 2011 až 2020

Fotografie

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

Výkresy a výrobky dětí z MŠ Bystřice

19

20

21

22

23

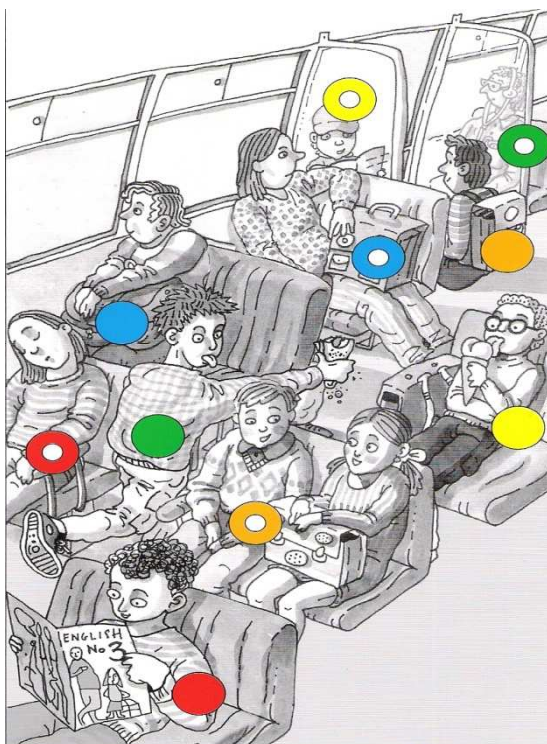

24

Obrázky a pracovní listy použité při výzkumu v obou MŠ

25

26

Poznávání značek

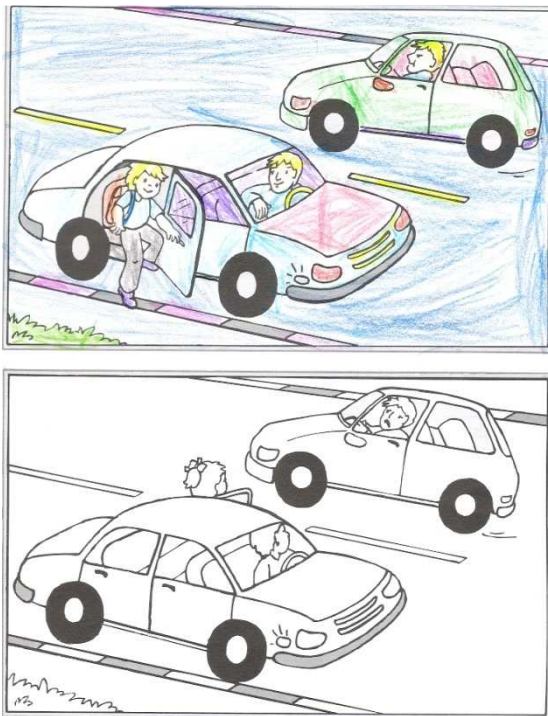
Dopravní chaos

Tolik cedulí! Ale nějaký vtípaček přidal i značky, které neexistují. Škrtni obrázky, které nepatří mezi dopravní značky.

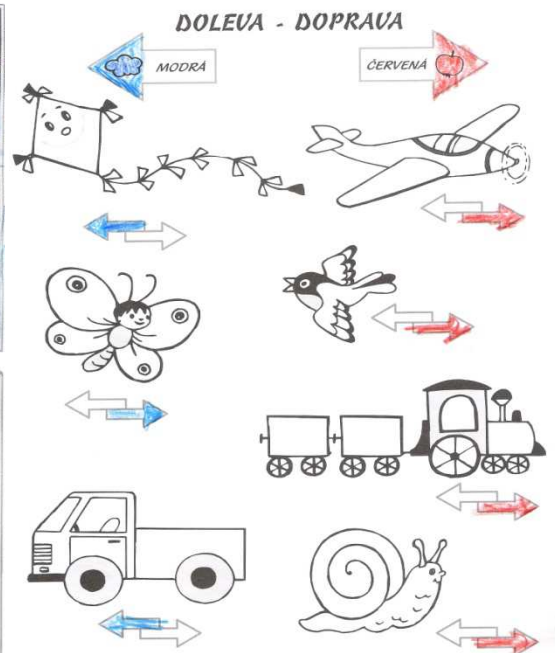
Vymysli a nakresli nějakou veselou dopravní značku.

7

27

28

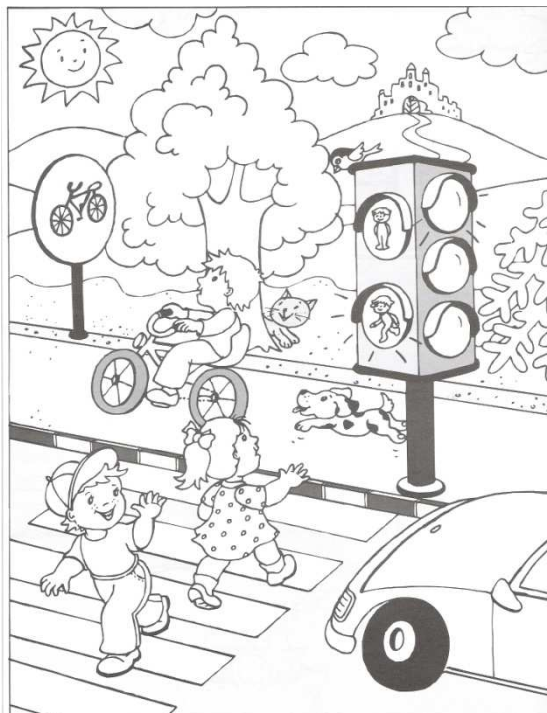
Nejprve vybarvi podle symbolů šipky v horní části. Stejnými barvami vybarvi vždy jednu ze dvou šipek u obrázku podle toho, kterým směrem jsou otočeny.

18

Příloha č. 4

Pracovní listy k činnostem

29

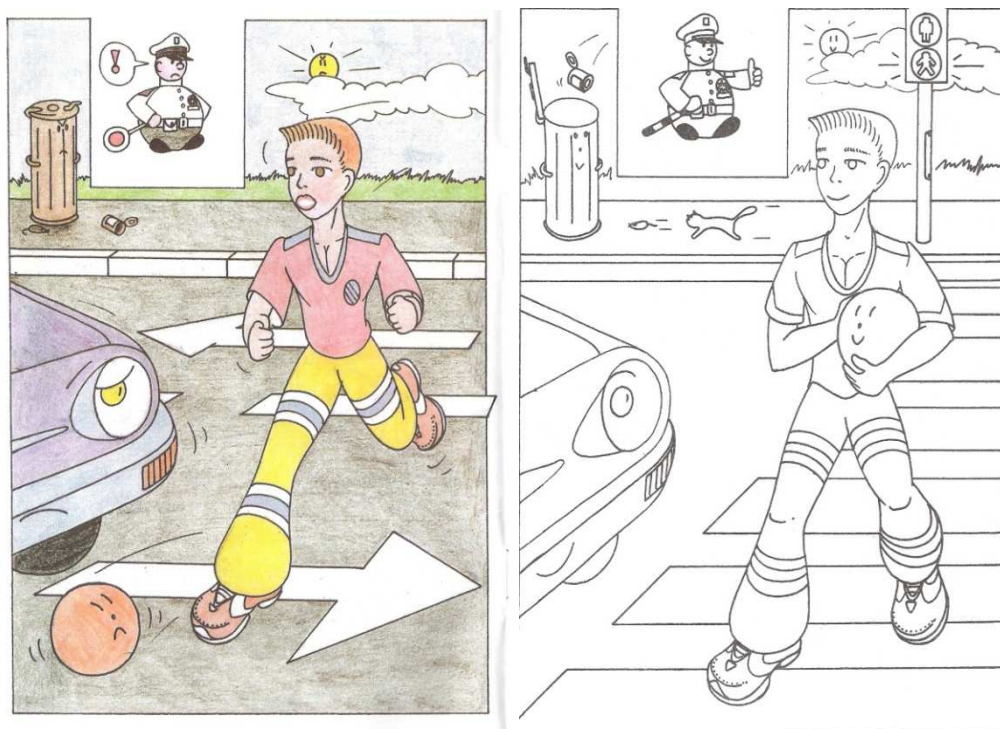
30

JE TO MOJIM VELKÝM SNEM,
ŽE JEDNOU BUDU ŠOFÉREM.

ZAČNU IHNEJ, JASNÁ VĚC,
UŽ PROSTÍRAM KOBEC.

BERU AUTA, TRAKTOR, ZNAČKY,
NEŽ VYROSTU, ŘÍDÍM HRAČKY.

Příloha č. 5

Ukázka z literatury použité při činnostech

2.

Sloník na výletě

 se vydal na výlet do . Cestou šel přes . Nebyl tam , tak šel k nejbližšímu a pěkně se rozhlédl a . Protože nejelo žádné , rychle přešel na druhou stranu . Cesta do vedla po bez chodníku. šel vlevo a dával pozor na protijedoucí . Šťastně došel do . Cestou zpátky už byla skoro . Oblékl si mikinu, aby byl na dobře vidět. K tomu mu na , a zářily . se z výletu bezpečně vrátil .

Kdy se může vejít do pohádky a kdy ne

V pohádkovém světě začalo být nesnesitelně. Od té doby, co děti ovládají internet, klidně si vcházejí do pohádek, kdy se jim zachce. Do internetového vyhledávače napíší název pohádky, ta se jim ukáže na monitoru a dítě si do ní klidně vejde. Prochází se v tom virtuálním světě, prohlíží si obrázky i filmy.

Písňe a básně k činnostem

34

Barvy

hudba: Jiří Strohner
text: Marie Adamovská

$\text{♩} = 190$

Čer - ve - ná je zá - pad slun - ce, o - ran - žo - vá sví - tá - ní.

Ze - le - ná je lou - ka z ja - ra, žlu - tá kvě - ty na strá - ní.

Když je ml - ha a když pr - ší, ty - hle bar - vy o - blék - nu si.

Jsem pak vi - dět do dá - li, ři - di - či mě po - chvá - lí.

35

Semafor

hudba: Stanislav Chudoba
text: Marie Adamovská

$\text{♩} = 116$

Dvě bar - vy na se - ma - fo - ru ří - ka - jí, kdy na ces - tu se dát.

Když nám sví - tí čer - ve - ná: „Zů - staň stát!“ to zna - me - ná.

Na ze - le - nou pře - jdu hbi - tě, to ví kaž - dé ma - lé dí - tě, pro - to ty - hle bar - vy mu - sí

znát. to ví pře - ce kaž - dé dí - tě

36

Za horama za dolama (píseň) – Hana Švejdová

Za horama za dolama
u čarovné zahrádky,
za horama za dolama
začínají pohádky.

Za horama za dolama
musíme Vás varovat.
Za horama za dolama
někdo umí čarovat.

Za horama za dolama
i dyž je to k nevíře.
Za horama za dolama
někdo má tam potíže.

37

Pestré oblečení – BESIP

Naše děti večer, ve dne,
řidič jistě nepřehlédne.
Žádné kouzlo v tom však není:
mají pestré oblečení.
Pro chlapce i pro dívky
jsou reflexní nášivky
na rukávy na záda...
To je, pane, paráda“!

38

Kdo je moudrý –Milada Přikrylová

Kdo je moudrý, ten to ví,
co se musí a co smí.
V dopravě jsme ukáznění,
jiná možnost tady není.
Naše zdraví přednost má,
proto každý poslouchá.

39

Přechod pro chodce - František Charvát

Honza říká Dorotce:
U přechodu pro chodce
stojí značky z obou stran,
na nich kráčí černý pán.
Jak ho řidič uvidí,
dává pozor na lidi.

Odpovědi učitelky z MŠ Bystřice a z MŠ Karlov na otázky z výzkumu

1. Pedagogové z MŠ Bystřice seznamují děti s výchovou k bezpečnému chování v dopravních situacích celoročně při ranních činnostech, při vycházkách a především na dopravním hřišti.

Mateřská škola Karlov se tímto tématem nezabývá cíleně, ale v průběhu roku s ním děti seznamuje. Nejvíce se tomuto tématu věnuje na začátku školního roku, aby děti naučily, jak se mají správně chovat na vycházkách a před prázdninami pedagogové děti varují před různým nebezpečím nejen v dopravě.

2. Učitelky z MŠ Bystřice při činnostech využívají: terčíky policistů, dopravní značky, nástěnné poučné obrazy z dopravního prostředí, obrázky dopravních prostředků, vesty s dopravními prostředky, reflexní vesty, čepice policistů, semafor, zelené a červené praporky, kniha Pohádky o dopravních značkách od Petera Stoličného, omalovánky s dopravními situacemi, kniha Obrázkové čtení na ulici od Ladislavy Horové, Barevné kamínky Dopravní školička od Milady Přikrylové, CD Dopravní zpívanky od Maxim Turbulenc, Bezpečnost na cestě – dopravní obrázky se suchým zipem, Výběr dopravních značek pro chodce a cyklisty od BESIPU, rozumové dopravní pracovní listy a dopravní pracovní listy, na kterých si děti procvičují grafomotoriku.

V MŠ Karlov využívají pedagogové obleky policistů, maňásky policistek, reflexní vesty, terčíky, tašku na pokuty a obrázky dopravních prostředků. Dávají také dětem hádanky a cvičení z knihy Učíme se hrou dopravní předpisy a někdy také dětem vytisknou grafomotorické pracovní listy s dopravním tématem z internetu.

3. V MŠ Bystřice si děti mohou volně hrát s policejními čepicemi, s rozkládací látkovou lokomotivou - viz. příloha č. 1/11, s dřevěnými a umělými dopravními prostředky - viz. příloha č. 1/14, s dřevěnými kolejemi - viz. příloha č. 1/12, s legem ve tvaru dopravního letadla a pirátské lodi, s filcovou nástěnkou města s dopravními prostředky na suchý zip, s rozumovou hrou LOGIKO – Bezpečnost a orientace v silničním provozu, s umělým radarem, s magnetickým hlavolamem s kuličkami – cesta do školy. Děti si také mohou tiskát tiskátky s dopravními prostředky, složit si plastovou silnici, svést se na lunárním vozítku, mohou vkládat dřevěné dopravní prostředky na svá místa a zahrát si kvarteto

a jiné společenské hry s dopravní tematikou, pexeso a domino s dopravními značkami a složit si puzzle se sportovními automobily

8. Paní učitelka z MŠ Bystřice tvrdí, že třídní pravidla mají vliv na bezpečné chování v dopravě, protože když jsou děti zvyklé se řídit podle nějakých pravidel, tak jim nebude dělat problém ani dodržování pravidla silničního provozu. Paní učitelka z MŠ Karlov si myslí, že na bezpečné chování dětí v silničním provozu mají vliv především pravidla: chráním sebe i ostatní kamarády a když potřebují, tak jim pomůžu.

Příloha č. 8

Realizace výuky na dopravním hřišti

V určený den v týdnu se děti navykly si nosit do mateřské školy přilbu z domova, aby měly při jízdě chráněnou hlavu. Mateřská škola má 10 přileb. V případě, že by si dítě zapomnělo helmu doma, může si jí v MŠ vypůjčit. Děti používají přilby především na jízdách kolech. Na dopravním hřišti jezdí všechny děti z jedné třídy najednou. Kdo nechce jezdit, tak si jde buď hrát do altánku, nebo na zahradu, která je hned vedle dopravního hřiště. Žádné dítě do jízdy nenutíme. Na koho se nedostane jeho oblíbený dopravní prostředek, tak si sedne na lavičku ke školce a čeká na střídání. Na mobilním telefonu nařídíme čas a po zazvonění budíku se jedou děti střídat ke školce. Takhle je to pro všechny děti spravedlivé. Protože dětem v předškolním věku dělá problém pravolevá orientace, tak jim navážeme na pravou ruku stužku, aby věděly, kde je pravá strana silnice. V jiné třídě dávají dětem před jízdou na dopravním hřišti na pravou ruku tiskátko.

Děti si samy jezdí po dopravním hřišti. Já si vezmu kolo – viz. příloha č. 1/4 a postupně se skupinkou většinou o pěti dětech projíždíme společně za sebou dopravním hřištěm a vysvětluji jim význam jednotlivých dopravních značek, a jak mají na kterém úseku dopravního hřiště správně zareagovat.

Než s dětmi vyjedeme na společnou cestu, tak si stoupneme na plnou čáru uprostřed silnice a vysvětluji dětem, že tato čára nám dělí silnici na dvě části, aby se dvě protijedoucí vozidla nesrazila. Připomenou dětem, že mají na pravé ruce stužku a po té straně silnice budou jezdit. Poučím děti, že jezdíme po pravém kraji vozovky, aby nás

popřípadě mohla ostatní vozidla předjet a že při jízdě ve skupině dodržujeme mezi sebou rozestupy, abychom měli čas zareagovat, kdyby někdo před námi prudce zabrzdil.

Poté objíždíme celé dopravní hřiště a u každé značky se zastavíme a řeknu dětem, jak se jmenuje a poučím je, na co nás upozorňuje. Některé děti už říkají názvy a účelnost značky samy. Ukážu dětem, že když přijíždíme na kruhový objezd, tak se musíme podívat na levou stranu a když nic nejede, tak můžeme jet, ale vždy doprava. Pokud jede zleva někdo na dětském vozítku, tak musíme počkat, až přejede. Nejlépe si děti pamatují, že u značky stop musí vždy zastavit a podívat se na obě strany, jestli něco nejede. Křižovatky nejsou tak jednoduché, protože u některých z nich jsou i odbočovací pruhy, tak se vždy děti ptám, kam chtějí jet a podle toho je navádím na určitý odbočovací pruh. Děti už ví, že i když není na křižovatce stopka, tak se stejně musí před vjezdem do křižovatky rozhlédnout, aby se nesrazily s projíždějícími kamarády. Také máme na dopravním hřišti jednu uličku, do které je z jedné strany zákaz vjezdu. Takhle vystřídám společnou jízdu se všemi dětmi, které se chtějí dozvědět víc o značkách a pravidlech na silnici a poté odvezu své kolo a zkusíme s dětmi chodit po dopravním hřišti jako chodci. Chodíme po levé straně vozovky, abychom dobře viděli přijíždějící dopravní prostředky, a vyhledáváme přechody, na kterých bychom mohli přejít na druhou stranu silnice. Během roku si děti pravidla na dopravním hřišti osvojí, proto společnou jízdu ve skupině většinou praktikujeme pouze s dětmi, kterým něco není jasné, i když dětem se líbí, když s nimi jezdím na kole a vyptávají se, zda s nimi budu jezdit. Jinak s kolegyní chodíme po dopravním hřišti, pozorujeme jízdu dětí, když je potřeba, tak je upozorníme, jak se má správně jezdit na dětských dopravních prostředcích, nebo jak mají chodit jako chodci.

Po ukončení výuky na dopravním hřišti odváží děti postupně vypůjčené dopravní prostředky do skladu. Jedna učitelka na děti dává pozor, jak děti vozítka uklízí a druhá zatím dohlíží na děti, které nemotorová vozidla uklidily a řadí se do zástupu a poté společně odchází do své jídelny na oběd.

Nabídka činností na měsíce říjen – srpen

Popis programu

Na začátku týdne vždy dětem přečteme dopravní pohádku, která se zabývá určitou situací v dopravním provozu a seznamuje děti s významem dopravních značek k tomu tématu určených. Části našeho programu se proto jmenují podle názvů dopravních pohádek, např.: „Jak krtek Eduard vymyslel podchod“.

V říjnu se s dětmi ze školního vzdělávacího programu zabýváme tématem „Na silnici“. Seznamujeme děti s dopravními prostředky, s užitím semaforu pro řidiče motorových vozidel a s rozdílem mezi pojmy silnice, pěšina, polní cesta, dálnice.

Listopad patří tématu „K čemu slouží“. Děti si rozvíjí poznání o dopravních prostředcích v různých povoláních a o ochraně před úrazy, které se mohou přihodit v dopravním provozu. Seznamujeme také děti s poskytnutím první pomoci.

V prosinci máme v ŠVP za cíl seznámit děti s tématem „Jedu, pluji, letím“. Kde se děti dozví o druzích dopravy o jejich využití a výhodách.

V lednu se zabýváme tématem „Doprava na sněhu“. Hlavním cílem je seznámení dětí s bezpečností při jízdě na bobech nebo na jiných dopravních prostředcích určených na jízdu na sněhu.

V únoru se děti seznamují prostřednictvím tématu „Už slyším, že jede“ se zvuky dopravních prostředků

Na březen připadlo téma Hospodářské stroje a letecká doprava. Děti se seznamují s různými druhy dopravních prostředků určených na létání a s hospodářskými stroji a s jejich využitím.

Duben je měsícem seznámení s příslušníky dopravní policie, s dopravními značkami a s jejich významem. Téma se nazývá „Červená, pozor, stát“.

Program v květnu se zaměřuje na seznámení dětí s dětskými dopravními prostředky, s výbavou pro cyklisty a s využíváním lodní dopravy. Jeho název je „Malý cyklista“ a „Lodní doprava“

Na červen připadlo téma „Vlaky a nádraží“. Zabýváme se s dětmi železniční dopravou a jejím využitím. Tento měsíc s dětmi také opakujeme, co se za celý rok naučily. Poslední týden v červnu jsme s dětmi projekt „Hurá do pohádky za poznáním bezpečnosti v dopravních situacích“ ukončily, protože většina dětí z naší třídy o prázdninách do mateřské školy nechodí. Děti jsme velice pochválili za to, co se vše za celý rok o výchově k bezpečnému chování v dopravních situacích naučily a za odměnu od nás dostaly omalovánky a pexeso s dopravní tematikou, aby si mohly i doma zábavnou formou toto téma procvičovat.

V červenci necháváme děti odpočinout, jelikož mají letní prázdniny a provoz mateřské školy je omezený. Probíráme s dětmi téma „Jedeme na prázdniny“. Děti nám vypráví, kam pojedou na dovolenou a jaké dopravní prostředky při cestování mohou využívat.

V srpnu máme první tři týdny v MŠ uzavřeno, proto když potom děti přijdou poslední týden v srpnu, tak s nimi probíráme téma „Jedeme z prázdnin“. Děti nám vypráví zážitky z prázdnin.

Nabídka činností

- pohybová hra na barevná auta
- vytvoření měst a silnic mezi nimi – viz. příloha č. 2/13
- vytvoření semaforu (obložený toustový chléb šunkou, sýrem a paprikou o třech barvách) – viz. příloha č. 1/15
- obtisknutí traktoru a domalování pastelkami – viz. příloha č. 2/19
- počítání dopravních prostředků na obrázcích
- roztřídění dopravních prostředků
- porovnávání množství roztříděných dopravních prostředků (pojmy více, méně, stejně)

- tiskání jízdních kol razítky a domalovávání obrázku pastelkami – viz. příloha č. 2/20
- sestavování kamionu a nabarvení vodovými barvami
- pohybová hra s barevnými praporky
- vyplňování rozumového pracovního listu na téma stezka pro chodce a stezka pro cyklisty
- čtení pohádky Obytná zóna formou obrázkového čtení
- poslech čtených pohádek s dopravní tematikou z knihy Pohádky o dopravních značkách
- vystřihování automobilu a proplétání barevnými stuhami – viz. příloha č. 2/23
- vybarvování omalovánek s dopravní tematikou
- seznamování s básněmi z publikace Dopravní značky naší Kačky
- zpěv písní z knihy Děti v dopravním provozu aneb o klukovi z počítače
- vytvoření pohyblivého obrázku s dopravními prostředky – viz. příloha 2/22
- pohybová hra Na vláčky
- pohybová hra Na traktory s básní

Příloha č. 10

Akce s dopravní tematikou

- **beseda s dopravní policistkou** – Pani policistka seznámila děti s prací policistů, ukázala dětem, co musí každý policista nosit při sobě, vyprávěla jim příběhy z dopravních situací a poučila je, jak se mají v silničním provozu chovat.
- **beseda se zdravotní sestrou na téma Ochrana zdraví v zimních měsících zaměřené na prevenci úrazů** – Zdravotní sestra poučila děti, jak se mají chovat při zimních sportech a řekla jim, kde je pro ně bezpečné sáňkovat.
- **beseda se zdravotní sestrou spojená s ukázkou první pomoci** – Zdravotní sestra děti poučila, co mají dělat, když se jim stane úraz, kam mají v případě většího zranění zavolat a děti si mohly vyzkoušet, jak se obvazuje zraněná ruka.
- **návštěva hasičské zbrojnice s prohlídkou hasičských vozidel a besedou** – viz. příloha č. 1/9 – Děti si mohly sednout do hasičských vozů a mohly si vyzkoušet hasičskou výbavu a pan hasič jim vysvětlil jejich práci.

- **divadlo s dopravní tematikou** – Dva herci měli pro děti připravené hry s dopravní tematikou, poučily děti a zazpívali dětem písně k tématu.
- **dopravní odpoledne s MŠ** – Děti přijely v doprovodu svých rodičů na svých dětských dopravních prostředcích, na startu odpovídaly na dopravní otázky. Pokud odpověděly správně, dostaly řidičský průkaz a mohly vyrazit vyznačenou cestou po Bystřici. Po cestě děti plnily úkoly zručnosti – slalomy, projíždění mezi dvěma prkny, podjíždění pod latí – viz. příloha č. 1/5, projíždění cestou z kuželek, objíždění sloupku a na dopravním hřišti si děti splnily vědomostní úkol – roztřídily dopravní značky podle geometrických tvarů. Na každém stanovišti děti dostaly do svého řidičského průkazu razítko dopravního prostředku a po vyplnění posledního úkolu si mohly děti zajezdit na dopravním hřišti na školní zahradě – viz. příloha č. 1/6. Rodiče se mohli přesvědčit, jak jejich děti dodržují pravidla silničního provozu. Akce se zúčastnilo 31 dětí. Rodiče dopředu své děti na akci ve svých třídách přihlásili, abychom si mohli nadepsat jména řidičů na jejich průkazy. Dětem se dopravní odpoledne líbilo a za vyplnění všech úkolů, za zručnost a za ohleduplnost vůči mladším kamarádům si děti zasloužily bonbóny a medaili na krk (odrazku ve tvaru medvídka nebo sovy).
- **vycházka na vlakové nádraží** – během školního roku chodíme mávat vlakům na vlakové nádraží. Občas nás vezme i pan výpravčí k němu a ukáže dětem, co je vše jeho úkolem a k čemu slouží různé páčky na přístrojích.
- **pěší pochod na letiště Nesvačily** – viz. příloha č. 1/7 – Děti si z domova přinesly baťoh s pitím a vyrazily jsme se podívat na nedaleké letiště. Jeden z pilotů děti po letišti provedl a ukázal jim všechna letadla a vyhlídkový vrtulník a řekl jim k tomu pár zajímavostí. Děti také viděly, jak přistávají a vzlétají letadla.
- **vycházka do firmy Kvarto s prohlídkou zemědělských strojů** – Jeden ze zaměstnanců nás provedl po dvoře a ukázal nám traktory, řezačky, postřikovače, kombajn, secí a jiné zajímavé stroje. Děti se taky dostaly do dílny, kde viděly, jak se opravují stroje.
- **výlet motorovou mašinkou na zámek Konopiště** – viz. příloha č. 1/8 – Na jaře jsme s dětmi jeli autobusem na výlet a vystoupili jsme na kraji Benešova, odkud nás odvezla motorová lokomotiva až k zámku Konopiště, kde jsme se s dětmi

prošli po zámeckém parku, Růžovou zahradou, podívaly jsme se na medvěda Jiříka, udělali si piknik a při krásném výhledu na zámek jsme se posilnili svačinou.

- **výlet na statek Blaník** – Tento výlet byl jeden z nejhezčích, pan Zapletal nás provedl po celém areálu a motivoval děti skřítky, kteří tam měli chaloupky a dalšími pohádkovými bytostmi. Dětem se ani nechtělo jet zpět do školky na oběd, protože tam měly velké vyžití (klouzačky, průlezky, trampolínu, skok do sena) a mimo jiné si mohly zajezdit i na velkých šlapacích traktorech. Na statku bylo také mnoho zvířat.

Příloha č. 11

Národní strategii bezpečnosti silničního provozu na období let 2011 až 2020

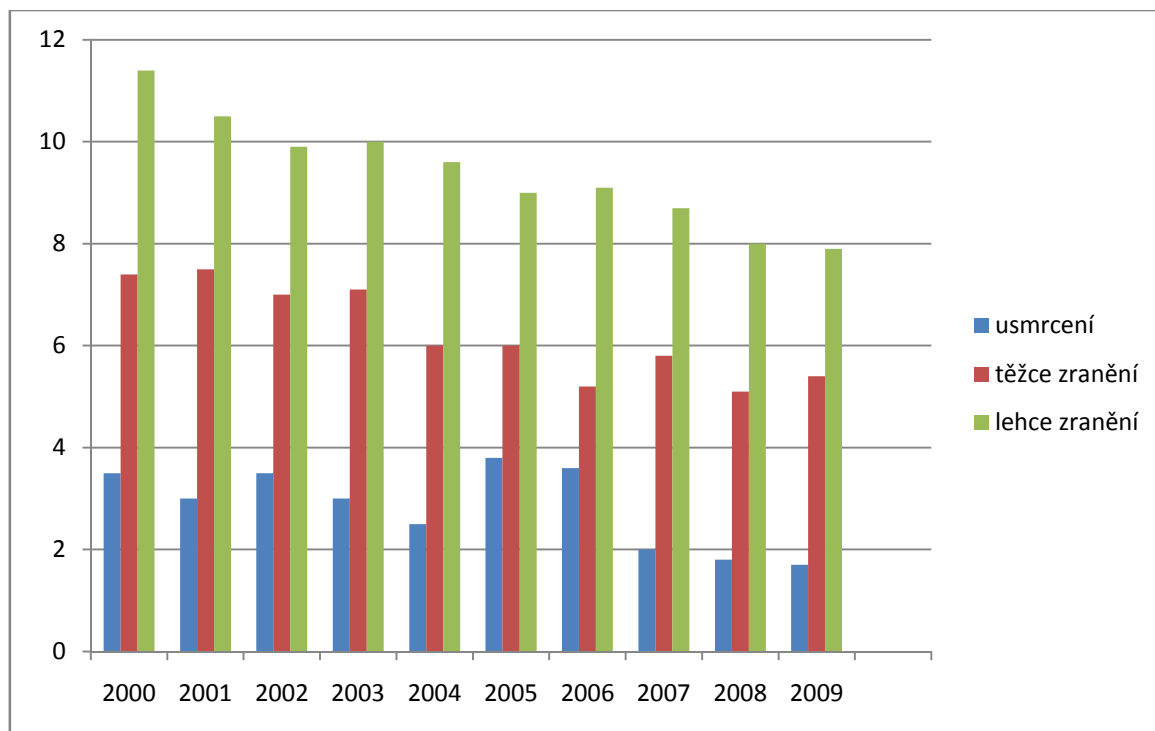
Z výzkumu z roku 2009 bylo zjištěno, že Česká republika je z 27 zemí Evropské unie na 18. místě v úmrtnosti v silničním provozu a řadí se tak mezi země s horšími dosahovanými výsledky. Proto vláda České republiky 10. srpna 2011 schválila Národní strategii bezpečnosti silničního provozu na období let 2011 až 2020, uvedenou v části III. materiálu č. j. 817/11 (dále jen Strategie 2020).

Hlavním cílem Strategie 2020 je snížení počtu usmrčených účastníků silničního provozu a snížení počtu těžce zraněných do roku 2020. Tato strategie vychází z motto: „Bezpečně na silnicích - právo a zodpovědnost každého z nás“. Z tohoto názvu je zřejmé, že k naplnění cíle dojdeme, pokud všichni účastníci silničního provozu budou důsledně dodržovat pravidla silničního provozu a bezpečných zásad.

Po vyhodnocení Strategie z let 2004 až 2010, po porovnání evropských zemí z hlediska bezpečnosti v dopravě a na základě změn podmínek v dopravě byly stanoveny děti jako účastníci dopravních situací jako jedna z prioritních oblastí nové strategie. Děti sice nepatří mezi nejrizikovější účastníky provozu, ale zaměření se na jejich výchovu k bezpečnému chování v dopravních situacích je velice důležité, protože se z dětí v budoucnu stanou řidiči motorových vozidel a proto jejich výchova ovlivní celé generace obyvatelstva. Z grafu č. 1 je zřejmé, že podíl usmrčených a zraněných dětí v silničním provozu na celkovém počtu obětí dopravních nehod v České republice v minulých letech klesal, ale i přes to je to tragédie, když se stane obětí nehody právě

dítě. Proto chce Strategie 2020 příslušnými opatřeními a aktivitami docílit v roce 2020 snížení usmrcených dětí o 7 a těžce zraněných dětí o 70.

Graf č. 1: Podíl následků dopravních nehod dětí do 15 let na celkových následcích v %

Zdroj: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia ČR

Nápravná opatření k vytvoření bezpečného dopravního systému na pozemních komunikacích jsou obsažena v Akčním programu, který je nedílnou součástí Strategie 2020. Je to podrobné zpracování strategického plánu do realizačního dokumentu. Uvádá jednotlivé aktivity, jejichž realizace směřuje k naplnění základního strategického cíle Strategie 2020.

Nápravná opatření jsou rozdělena do tří základních složek:

- bezpečná pozemní komunikace – jde především o výstavbu obchvatů měst a obcí, zkvalitnění dopravního značení, vybavení komunikací a povrchových vlastností vozovek, zabezpečení železničních přejezdů, aj.

- bezpečné dopravní prostředky – zde se nápravná opatření týkají efektivního zajištění státního odborného dozoru a technického stavu vozidel a rozšíření informovanosti řidičů o možnostech nových technologií a jejich dopad na bezpečnost.
- bezpečné chování – zaměřuje se na nejvíce kritické skupiny účastníků silničního provozu a nejnebezpečnější rizikové faktory chování v silničním provozu. Mezi ně patří mimo jiné i děti, chodci a cyklisté. Konkrétní aktivity, subjekty, které jsou zodpovědné za bezpečnost a termíny, od kdy začne preventivní působení, jsou obsaženy v tabulkách č. 1, 2, 3, 4.

Tabulka č. 1: Preventivní působení na všechny účastníky provozu na pozemních komunikacích výchovnými a vzdělávacími aktivitami

AKTIVITA	odpovídá (státní správa)	termín
Konkretizace a upřesnění jednotlivých výstupů z oblasti dopravní výchovy a ochrany člověka za mimořádných událostí v rámci revizí rámcových vzdělávacích programů.	MŠMT	postupně od šk. roku 2014/2015
Materiální a metodická podpora realizace dopravní výchovy v mateřských školách ze strany zřizovatelů MŠ.		průběžně
Zajištění informovanosti škol, metodické rozpracování problematiky dopravní výchovy (v rámci pracovní skupiny MŠMT).	MŠMT, MD	od 2012
Rozpracování problematiky dopravní výchovy do jednotlivých ročníků ZŠ.	MŠMT, MD	do VI. 2012
Metodická podpora zapojení rodičů do systému dopravní výchovy		průběžně
Sběr a analýza dat z oblasti dopravních úrazů dětí (Národní registr dětských	MZd	2012 - 2020

úrazů), prezentace dat.		
Realizace akreditovaného vzdělávacího programu pro pedagogické pracovníky „Dopravní úrazy jako nejčastější příčina dětských úrazových úmrtí“.	MZd	2012 - 2013

Zdroj: Akční program BESIP

Tabulka č. 2: Snižování rizikových faktorů v chování účastníků silničního provozu pomocí preventivně informačních aktivit

AKTIVITA	odpovědnost (státní správa)	termín
Zapojení všech věkových skupin do výchovně vzdělávacího systému BESIP prostřednictvím populárně naučných a praktických aktivit přizpůsobených jednotlivým věkovým kategoriím, včetně systémového celoživotního vzdělávání řidičů.	MD	průběžně
Pokračování v kampaních cíleně zaměřených na používání bezpečnostních pásů a dětských zádržných systémů.	MD	průběžně
Preventivně informační aktivity zaměřené na bezpečnou jízdu cyklistů a bezpečné převážení dětí na kole.	MD, MZd	průběžně
Celostátní a místní kampaně, projekty, přednášky a další preventivně edukační aktivity zaměřené na získání dovednosti všech občanů poskytnout účinnou první pomoc (přiměřeně jejich věku). Přípravu zaměřit na postupy, které jsou zcela nezbytné pro zachování základních životních funkcí.	MD, MZd	průběžně

Celostátní a místní kampaně zaměřené na bezpečné chování chodců a řidičů na železničních přejezdech s ukázkovým řešením krizových situací na přejezdech.	MD	průběžně

Zdroj: Akční program BESIP

Tabulka č. 3: Dohled nad dodržováním pravidel silničního provozu

AKTIVITA	odpovědnost	termín
Kontroly ze strany Policie ČR intenzivně zaměřit na dodržování pravidel silničního provozu, zejména: • používání zádržných systémů, • chování chodců a cyklistů.	MV	
Důsledná kontrola dodržování pravidel stanovených pro parkování vozidel v blízkosti přechodů pro chodce (s důrazem na místa v blízkosti škol a školských zařízení), a to ze strany obecní policie.	obce	průběžně
Zvýšení dohledu ze strany obecní policie k zajištění bezpečného přecházení chodců, zejména školní mládeže, organizovaných skupin dětí, které dosud nepodléhají povinné školní docházce a starších či zdravotně handicapovaných osob.		průběžně
Zintenzivnění dozoru ze strany obecní policie nad chováním dětí – chodců, zvláště v exponovaných hodinách, před a po ukončení výuky.		průběžně

Zdroj: Akční program BESIP

Tabulka č. 4: Působení na nejrizikovější skupiny řidičů

AKTIVITA	odpovídá (státní správa)	termín
Legislativní zavedení povinného používání přileb pro všechny cyklisty bez omezení věku	MD	do 2020

Zdroj: Akční program BESIP

Seznam použitých zkratek:

MD – Ministerstvo dopravy ČR

MV – Ministerstvo vnitra ČR

MZd – Ministerstvo zdravotnictví ČR

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy